

“Naše sanje, naše želje v sliki in besedi”

Pevma / Projekt osnovne šole Josip Abram

foto dd

Igor Gabrovec

Vrednote niso na prodaj

V Rimu postaja kar vroče, in to ne glede na meteorološke danosti. Stabilnost dvoglavca orla se iz dneva v dan krha, na kar še najbolj pogosto opozarja premier Conte, ki vse težje prenaša vlek vrvi z dveh nasprotnih bregov. Znanilec vse bolj verjetnih predčasnih volitev je tudi povečana medijska aktivnost raznih parlamentarcev, skupno v dveh domovih jih sedi približno tisoč, za katere smo skoraj v poldrugem letu bolj malo slišali. Strah pred volitvami posamezne parlamentarce sili k potrjevanju starih in iskanju po možnosti tudi novih podpornikov. V Salvinijevi Ligi brenčijo motorji tudi novim ambicijam, saj je stranka v tem času skokovito povečala svoj konsenz. Ostale ne. Nekatere počasi usihajo, tako kot posledično usihajo upanja posameznikov, ki so se znašli na rimskem političnem Olimpu. Tako si sam razlagam tudi najnovejši zakonodajni pobudi, ki so ju sprožili poslanci iz vrst deželne desne sredine. Poslanec Guido Pettarin je vložil zakonski predlog, s katerim predlaga spremembo statuta naše dežele z izrecno omembo pravice slovenske jezikovne skupnosti, da zajamčeno izvoli svojega deželnega svetnika. Danes tega statut FJK ne predvideva; obstaja le mehanizem olajšane izvolitve (pogojene s povezavo z večjo stranko), ki je zaobjet le v volilnem zakonu. Pettarinovo pobudo smo pozdravili, saj gre navsezadnje in kljub vsemu za znak pozornosti do vprašanja, na katerega kot slovenska zbirna stranka opozarjamo že celo (republiško) večnost. Manj nas navdušuje drugi zakonski predlog, ki prihaja iz vrst iste Forza Italia in katerega prvi podpisnik je čedajski poslanec Roberto Novelli. Sopodpisnika sta njegova somišljenika Sandra Savino in Guido Pettarin. Z razliko od prvega je ta zakon ja-

no usmerjen v čisto nasprotno stran. Trije desnosredinski parlamentarci brez sramu predlagajo, da bi zaščitni zakon št. 38 iz leta 2001 razširili še na furlansko in nemško manjšino. Predlagatelji bi vse tri manjšine še najprej prešteli, za tem pa se skriva Novellijeva stara želja, da bi finančne dotacije dozirali na osnovi številčnosti posameznih manjšin. To pomeni pretok iz Slovencev, ki zanj na primer na Videmskem skoraj ne obstajajo, na Furlane. Za te si nadeja, da bi ga hvaležno volilno nagradili. Ko bi bili njihovi nameni resnično poštene in pozitivni v odnosu do furlanske in nemške manjšine, bi Novelli, Savinova in Pettarin najbrž spisali in vložili dodatna dva, ločena zakonska predloga. Tako kot smo opravili na deželnem nivoju že pred desetimi leti, ko smo izglasovali tri ločene deželne zakone za tri manjšine. Na vsedravnih ravni pa itak že obstaja okvirni zakon št. 482 iz leta 1999, ki obravnava vse zgodovinske oz. avtohtone manjšine v Italiji, mu pa je isti parlament v zadnjih desetih letih skoraj izničil finančne dotacije. Naj mi trije poslanci zato ne zamerijo, če ocenim, da je časovni okvir teh pobud vsaj sumljiv. Sprememba deželnega statuta predvideva sprejetje ustavnega zakona, ki zahteva dvojno branje v obeh vejah parlamenta. Pa tudi sprememba rednega zakona, kakršen je zaščitni, ki odgovarja na mednarodne in ustavno zapisane obveznosti Italije, bi ne imela lahke poti. Z drugimi besedami poceni poskus kasiranja volilnih točk lokalne desnice in v bazenu Furlanov in Nemcev. To je neresno in neodgovorno, v trenutni populistični in neumni politiki pa žal pogost pojav. Ploskamo prvemu predlogu, izžvižgamo drugega. A vtis imamo, kot da bi bili skupnost na prodaj, razstavljeni kot poceni blago na pultu zakrknjene tržnice. Enkrat za oblubo o zajamčenem sedežu v deželni zbornici, drugič z grožnjo izničenja težko pridobljenih pravic. Za trenutek odmislimo, da gre za dva blefa. Zamislimo se, kaj naj bo za nas politika. Ker se to vprašanje pojavlja vse bolj pogosto in odgovor nikakor ni preprost ali samoumeven.

/ str. 2

Deželni svet SSO Igor Jelen novi predsednik

Foto JMP

Univerzitetni profesor in rojak iz Kanalske doline Igor Jelen je novi predsednik deželnega sveta SSO, ki je včeraj zasedal v Podbonescu v restavraciji Škof. V predsedstvo deželnega sveta SSO so bili izvoljeni še trije pokrajinski podpredsedniki Igor Švab (Trst), Karen Ulian (Gorica) in Fanika Coren (Videm) ter tajnik-zapisnikar Dario Bertinazzi.

/ str. 2

Mlada Noa se je odrekla življenju “Poraz za vse”

Noa Pothoven je hotela nehati živeti. Sedemnajstletno plavalaslo nizozemsko dekle je 2. junija umrlo v domači dnevni sobi. Zraven so bili mama in nekaj zdravnikov. Odločila je, da ne bo več živela. Ni trpela zaradi neozdravljive fizične bolezni, zaradi katere bi bila priklenjena na bolniško posteljo; njeno odločitev bi morda lažje razumeli... Živeti ni več hotela, ker je v preteklosti doživela nasilje: zlo v telesu, ki je oskrunilo in zlomilo tudi njeno dušo. To je bila njena neozdravljiva bolezen. Kot je tudi sama napisala na Instagramu, se je dolgo borila s svojo duševno boleznijo, pod težo katere je na koncu klonila. Noa je živela v depresiji in veliko trpela zaradi anoreksije. “Živim neživljenje”, je zapisala. In še: “Diham, a nisem več živa”. V zadnjih dneh je razložila, da njeno dejanje ni prenapljeno, temveč sad dolgih bojev in večletnega razmisleka. Nehala je jesti in piti in sklenila, da “gre naprej”, kajti njeno trpljenje je bilo “neznosno”.

/ str. 16
DD

Trst / Stolnica sv. Justa

Vrhunska zborovska izvedba skladb, posvečenih Devici Mariji v interpretaciji Zbora Slovenske filharmonije

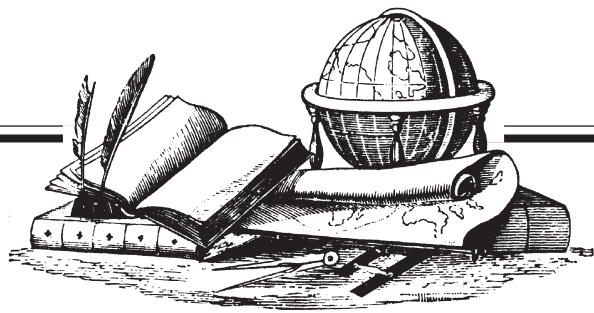
8

Tržaška / Goriška

Celodnevni obisk ministra RS Petra Jožefa Česnika pri slovenskih športnih društvih v Italiji

12

S 1. strani

Vrednote niso ...

Naj bo politika semenj kričavec, na katerem ob vsaki priložnosti poskušamo zabarantati čim več in za vsako ceno? Ali niso pravice vseh manjšin, torej tudi naše, v vsaki demokratični družbi svetinja in torej oltar na polju vrednot? Kje se vrednote naših političnih sogovornikov ujemajo z našimi in kolikšen je etično sprejemljiv odmik? Vsakič, ko kolebamo z vrednotami, izpademo nezanesljivi, neresni, kontradiktorni. Verjeti hočem, da so našim volivcem še vedno

veliko bližje vrednote odprte in strpne družbe, družbene solidarnosti, kulture sprejemanja različnosti. Smo še vedno pro evropski, smo zmerni in povezovalni? Smo kristjani, tudi v politiki, če hočemo po zgledu in nauku sedanjega papeža? Smo za pravila družbene igre, ki naj bodo v duhu fair playa, odgovornosti, zmernih tonov, spoštljivega dialoga? Mislim, da smo. Ker tako v Italiji kot v Sloveniji in v Evropi slišimo in vidimo tudi zelo različne pristope.

Kot je pred nedavnim v Gorici dejal prijatelj Herbert Dorfmann, so danes navidezno uspešni politiki, ki nagovarjajo želodce pred možgani, jahajo strahove, pihajo v ogenj sovraštva in nezaupanja. Sprejemajo obljube, za katere že v izhodiščih vedo, da jih ne bodo zmogli spoštovati. Hočem verjeti, da je vredno in smiselno vztrajati pri prizadevanju, da sta politika in javno upravljanje nekaj drugega, nekaj bolj plemenitega in odgovornega, nekaj resnega. In izbirati moramo sogovornike, ki se vsaj glede tega strinjajo z nami. Dokažimo, da vrednote niso na prodaj. In da ostajamo dostojanstvena skupnost.

Razmišljanje

Zasebno šolstvo, pluralnost družbe in manipulacije ministra Pikala

Križarska vojna proti zasebnemu šolstvu in pluralnost družbe

V Sloveniji smo že dalj časa pričrta pravi križarski vojni proti zasebnemu šolstvu, s poudarkom na katoliškem. Sem so npr. v preteklosti sodili verižni napadi na Jambrekovo novo univerzo, pa vihar kritik ob ustanovitvi Evro-sredozemske univerze (EMUNI) v Portorožu v času Janševe vlade (2008) in, seveda, desetletja trajajoča vojna proti ustanavljanju katoliškega šolstva, zlasti osnovnega. Očitno se del slovenske levice, ki je do večerj povsem obvladovala celotno šolstvo, ne more sprijazniti s tem, da ji z ustanavljanjem zasebnega šolstva ta nadzor uhaja iz rok. Ob nesmiselnih izjavah, da se z zasebnim šolstvom poskuša narediti Slovenijo katoliško, bi opozoril na podatek (Delo, 7. 6. 2008), da npr. v Franciji 16,6 odstotka učencev osnovnih in srednjih šol obiskuje katoliške šole, v Španiji 20 odstotkov, na Nizozemskem 29, v Belgiji 68,19, v Sloveniji pa vsega 1,9 odstotka, pri čemer vladne stranke dobesedno tekmujejo med seboj, kdo bi bolj omejil ta odstotek. Katoliških univerz je na svetu okrog 1.300, s približno 4.700.000 študenti. Ni mi znano, da bi zaradi tega kdo obravnaval navedene in druge zahodne države za nesekularizirane oziroma katoliške. Nasprotno, prej veljajo za zibelko svobodnosti. Očitno imajo naši rdeči Kmeri Evropo, njeno pluralnost in svobodo duha predvsem na jeziku, v glavah pa še kar naprej za betonirano predstavo nekdanjega zatohlega levoliberalnega enoumja oziroma so pripravljene tolerirati le za kak ščepec zasebnega šolstva, bolj za demokratični okras pred zunanjim svetom.

Duhovne, družbene in gnotne posledice enoumja

O tej temi je pisatelj Boris Pahor nekoč zapisal, da smo Slovenci zaradi vsiljenega enoumja po vojni izgubili zgodovinsko priložnost za uresničitev neponovljive slovenske izvirnosti, da bi namreč iz novonastalih povojnih razmer "ustvarili novo duhovno vstajenje, ki bi črpalo navdih in moč iz

sožitja in dialektičnega razmerja dveh svetovnih nazorov, dveh etik, dveh eshatologij..., in ki bi lahko bili v srcu Evrope zgled edinstvenega družbenega in hkrati kulturnega koncepta oziroma projekta". V nasprotju s to vizijo je ena opcija preganala drugo v katakombe in sama objestno zagospodarila nad družbo, do njene poslednjega podsistema. Ni bilo več pravega nadzora nad njo, ni bilo družbenih zavor. Voz je tako pol stoletja veselo drvel v napačno smer, ker ga ni imel kdo ustaviti, dokler se ni zadeva sesula

neg programa zasebnih šol (namesto dotedanjih 85 %) in ukinitve financiranja razširjenega programa (podaljšano bivanje, dodatni pouk, jutranje varstvo idr.), ki je doslej tudi prejel 85 % sredstev. S tem bi bili starši otrok v zasebnih šolah po podatkih medijev še v slabšem položaju kot doslej, ko sta se oba programa financirala v višini 85 %. Tudi sicer so ob stoothotnem financiranju obeh delov programa starši otrok v zasebnih šolah v neenakopravnem položaju, saj se javne šole gradijo in vzdržujejo s skupnim davkoplačevalskim denarjem, tudi denarjem vernih staršev, gradnjo in vzdrževanje zasebnih pa morajo sami še posebej financirati. Pri tem minister za molči pomembno dejstvo, da so razširjene dejavnosti tudi sestavni del javnega programa ter jih šole morajo ponuditi in financirati, učenci pa se prostovoljno odločajo, ali se bodo vanje vključili ali ne. Avtor teksta v Reporterju je končal z mislijo, da je tako ravnanje ministra "sprevrženo in sramotno". Jaz bi pa še dodal, "da tudi pobalinsko", če gornje informacije držijo.

Ogabna manipulacija v zvezi z zgodovinsko resnico o bridki usodi TIGR-a pod komunizmom

Minister Pikalo je bil na FDV mentor Tomažu Vuku iz Renč na Goriškem pri njegovem diplomskem delu *Pojmovanje organizacije TIGR pred in po osamosvojitvi Slovenije*, ki je izšlo leta 2018 v knjižni obliki v založbi Društva TIGR Primorske in naj bi odgovorilo na vprašanje, "ali se res o TIGR-u ni namenoma nič govorilo vse do osamosvojitve Slovenije". Avtor v njem zagotavlja, da je obdelal knjige in ostalo literaturo, izdano v obdobju 1945-1991, in tisto po letu 1991. Na koncu diplome, z očitnim blagoslovom mentorja, z mastnimi črkami zavrne "tezo o domnevni zamolčanosti TIGR-a v prejšnjem režimu" in sramežljivo doda, da pa so bili voditelji TIGR-a takrat le "do neke mere marginalizirani".

/str. 13
Milan Gregorič

S 1. strani Igor Jelen ...

Napodlagi statutarnih določil je zasedanje deželnega sveta SSO uvedel predsednik Walter Bandelj in v imenu izvršnega odbora krovne organizacije predstavil prisotnim delegatom kandidate za predsedstvo. Delegati so predlog soglasno podprli in prof. Igor Jelen je ob odobravljanju aplavzu prevzel vodenje zasedanja ter povabil predsednika Bandlja, naj poda poročilo.

V svojem poročilu je predsednik SSO najprej osredotočil razmišljanje na mladino. Mlade generacije morajo, po mnenju Bandlja, dobiti mesto pri načrtovanju društvenega dela in prevzemati vodilno vlogo. "Slovenska narodna skupnost nujno potrebuje novosti in samo formirana mladina nam jih lahko prinese", so bile besede, s katerimi je Bandelj končal prvo točko poročila.

Predsednik SSO se je v nadaljevanju dotaknil več tematik. Najprej je izpostavil slovensko šolstvo; krovni organizaciji načrtujeta srečanje z ministrom za izobraževanje Republike Slovenije. Skupaj z njim bodo preverili razne možnosti, med temi tudi ustanovitev privatnih jasi. Še vedno je odprto vprašanje zajamčenega mesta za slovenskega predstavnika v parlamentu, ki bi moralo biti urejeno recipročno s predstavništvom italijanske manjšine v Državnem zboru. Veliko prizadevanj je bilo vloženi v obnovo konvencije RAI, pri katerih je bilo pozitivno zadnje srečanje z vladnim podtajnikom Vitom Crimijem. Zelo dejavna je po mnenju Bandlja Komisija za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki jo vodi poslanka Ljudmila Novak. Pri tem je predsednik SSO dopolnil pisanje tednika Novi Matajur v zvezi z zadnjim zasedanjem komisije. Predstavnikom Slovencev v zamejstvu ni bila dana beseda na drugem predlogu, ki je nastal med sejo. Kljub temu je bil zakonski predlog za slovenskega poslance iz vrst Slovencev po svetu zavrnjen s strani poslancev iz levosredinskih vrst, za kar je predsednik SSO javno protestiral. Upati

gre, tako Bandelj, da se bo o tem mogoče pogovoriti na srečanju s slovenskim zunanjim ministrom Miroslavom Cerarjem, ki bo prihodnji teden prisostvoval odprtju novih prostorov Generalnega konzulata Republike Slovenije v Trstu.

V predsedniškem poročilu je bilo mesto tudi za zamejske tematike in predvsem za odprta vprašanja, ki so skupna obema krovnim organizacijama. Bandelj je zaskrbljeno ugotavljal, da je postopek prenove stadiona 1. maj ovit in molk in je še vedno nerešeno vprašanje lastnine. Predsednik SSO tudi po-

Foto JIMP

mednarodni zvezi narodnih manjšin Fuen, kar je rezultat dogovora s stranko Slovenska skupnost, ki je že več let včlanjena v omenjeno zvezo. To je tudi sad sodelovanja pri evropski državljanski pobudi Minority Safepack, ki bo kmalu predložena v obravnavo evropski komisiji.

Po poročilu predsednika Walterja Bandlja so bili na vrsti mladi predstavniki DM+, ki so z videoposnetkom predstavili svoje delovanje, ki sloni na formiranju in povezovanju mladih v okviru slovenskih društev. Zanimanje raste, zaradi tega že pripravljajo nove pobude za jesen. Predsedniško poročilo in predstavitve mladinske pobude DM+ sta bila predmet širše razprave, v katero so posegli številni delegati

članic SSO. Delo, ki ga je v teh letih opravila krovna organizacija, je bilo deležno pohval in spodbud k vztrajanju, željo, da bi se še bolj utrdilo sodelovanje s članicami. Drugi del zasedanja deželnega sveta SSO je bil namenjen odobritvi obračuna za leto 2018 in proračuna za leto 2019. Oba finančna dokumenta je podrobno po postavkah predstavil blagajnik SSO Ivo Corva. Miha Coren je podal povoljno mnenje v imenu nadzornega odbora. Sledila je razprava, v kateri sta bila obrazložena pomen in vloga pridobivanja sredstev preko evropskih projektov. Izvajanje teh je obrodilo pomembne rezultate, ki so ovrednotili prisotnost slovenske narodne skupnosti v FJK. Najboljši primer je muzej SMO v Špetru, je pojasnil Corva.

Zasedanje deželnega sveta SSO se je končalo s soglasno potrditvijo obeh finančnih dokumentov krovne organizacije.

Povejmo na glas

Lepa prepletenost z drugimi narodi

Ko v zadnjem času kar nekaj narodov vse bolj misli le nase, vse bolj dviga svoj glas in nemara nevede odtriva na rob umirjeno sožitje, se velja spomniti lepih in spodbudnih stvari. In te so vsebovane v nešteti koristnih prepletenostih med pripadniki različnih narodov, česar nikakor ne bi smeli pozabiti. Vzemimo samo za primer Furlanijo Julijsko krajino in tiste osebe v njej, ki številnim tukajšnjim družinam na njihovih domovih nudijo pomoč. Skrbijo za ostarele, bolne in vse tiste, ki so prikovani na posteljo, po potrebi varujejo majhne otroke ter spotoma opravljajo najrazličnejša hišna dela, od kuhe, nakupovanja do pospravljanja, urejanja vrta in vzdrževanja bivalnih prostorov. Gre za osebe, ki jim tukaj po navadi rečemo "badante in colf" in jih je več kot 18 tisoč. V naši deželi je tako na delu več kot 18 tisoč hišnih pomočnic in pomočnikov, od katerih je le dobra četrtina italijanske narodnosti, vsi ostali so od drugod. Delež vseh teh pomočnic in pomočnikov je v življenju naše Dežele FJK zares velik, kar priznava tudi uradno zdravstvo, ki sicer pomaga pri urejanju tega vzporednega zdravstvenega sistema, ni pa v stanju nuditi gostoljubja tolikšnemu številu pomoči potrebnih. Morda delno zaradi dejstva, ker tako izdatna pomoč na domovih letno stane na deželni ravni več kot 150 milijonov evrov, kar je v glavnem na plečih družin. Ampak osrednji poudarek zapisa, kot je navedeno že v naslovu, je v tem, da skoraj tri četrtine oseb za hišno pomoč prihaja iz tujine, in sicer več kot

60 odstotkov iz vzhodne Evrope, iz Romunije, Ukrajine, Moldavije in tudi iz držav nekdanje Jugoslavije, še posebej iz Hrvaške, le nekaj malega z drugih celin. Ta podatek pa je v vseh smislih pomemben, ker pač iz njega izhaja, kako je življenje narodov prepleteno, kako je v tej prepletenosti nekaj lepega, saj gre za izkazovanje pomoči tistim, ki jo najbolj in zares potrebujejo, da ne govorimo o naših družinah, ki na ta način lahko premagujejo velike težave in zmanjšujejo težo skrbi, ko gre za njihove sorce. Nihče potemtakem ne živi sam, toliko manj narod, nihče ne more biti samemu sebi zadosten, toliko manj narod in narodi. Vsi potrebujemo drug drugega in tudi narodi potrebujejo drug drugega, v tem se zdi jasen nauk pomoči, ki jo v stiski dobivamo od predstavnikov drugih narodov. Kdo poreče, čemu takšna hvala tem tujcem, včasih so z njimi tudi problemi in končno so za svoje delo plačani. Res je, da so plačani, kar je ne nazadnje prav, delo je zahtevno, ampak brez njih očitno ne moremo. Posebno še, ker je povprečna starost vse višja, kar je gotovo velika pridobitev, ki pa istočasno povečuje potrebo po primernem skrbstvu, saj je v naši Deželi FJK okrog 100 tisoč ljudi, ki imajo 80 let in še več. To pomeni, da bomo lahko pomoči pripadnikov drugih narodov potrebovali vse več in jim v zameno dajali delo. Ob tem si je še kako želeli, da bi se vizija takšnega sodelovanja nadaljevala in prevladala na prav vseh ravneh.

Janez Povše

INTERVJU Andi Mamić

“Razvajenost je poslovni partner droge”

Andi Mamić iz Skrilj je obtekel Vipavsko dolino v enem zamahu. 160 kilometrov gorskega ultramaratona. Dosegel je tretje mesto, kar so Vipavci sprejeli z veliko naklonjenostjo. V domači fari, skozi katero je tekel ponoči, so mu pripravili kar ognjemet. A Andi Mamić ni samo ultramaratonec. Je tudi diplomant telesne vzgoje z dolgo kilometrino pri delu z mladostniki, ki imajo hujše vzgojne težave.

S tekom si se začel ukvarjati precej pozno. Po nogometu, študiju telesne vzgoje, planinstvu. Zakaj tako pozno?

Poklicno igranje nogometne sem zamenjal za študij na Fakulteti za šport, nato pa sem, poleg rekreativnega igranja, vedno več časa namenjal športnim aktivnostim v naravi. Relativno pozno, pri 37 letih, sem prvič pretekel gorski maraton v Podbrdu, takrat pa sem tudi spoznal privlačnost t. i. ultradolgih tekov v naravi, tem so se začrtali moji novi športni cilji, eden od njih je še vedno preteči ultradolgo razdaljo in drugi dan normalno funkcionirati.

Kaj je tista privlačnost pri teku?

Gre za naravno gibanje, pri čemer je značilna faza leta med vsakim korakom, kar tek razlikuje od hoje. Menim, da je tudi ta, na dolgih tekih sicer zelo kratka, faza leta eden od vzrokov, ki teku pripisuje, zdaj že pregovorno značilnost – svoboda. Sam dojemam tek kot velik privilegij, ki mi omogoča, da premagujem nekaj nepredstavljive razdalje in višine in s tem razvijam svoje telo in um. Izredno dober občutek je, da še vedno napredujem v vzdržljivosti oz. funkcionalnih sposobnostih, kljub 42 letom, da je imunski sistem trden, lokomotorni sistem čvrst in počutje odlično. Pomemben vidik pa je tudi doživljanje narave, posebej gorskega sveta, v katerem zahajam že 25 let.

Koliko ur na teden treniraš?

Zelo odvisno od obdobja – največ spomladi, ko “nabiram” kilometre za tekme, ki prihajajo, tu govorimo o času med 12 in 16 ur. V tednih regeneracije je tega časa precej manj, recimo med šestimi in desetimi urami. Čas pa je relativen podatek, saj je intenzivnost vadbe lahko zelo različna...

Moj nekdanji sodelavec, ki je prezgodaj umrl, je tekel vsak dan. Rekel mi je, da je odvisen od teka. Je to možno?

Če govorimo o vedenjski zasvojenosti, verjamem, da je to možno. Kot je, na primer, možna odvisnost od nakupovanja, od informacij ali navezane od igre na srečo. V vsakem primeru stimuliramo neki hormonski odziv, ki nas zadovoljuje, povzroča “srečo”, ki jo človek išče, odkar obstaja... Morja je pri športu bolj ustrezen izraz obsedenosti.

Si ti odvisen od teka?

Veliko sem že razmišljal in se pogovarjal o tem. Dokler se ob teku razvijam kot oseba, fizično in duhovno, me taka “odvisnost”

sploh ne moti. Po drugi strani pa se treningu teka lahko kadarkoli odpovem, če je to v interesu družine, službe ali prijateljev. Seveda so priprave na dolge tekme vezane na velike količine ener-

gije in časa, ki ga je potrebno žrtvovati; tega sam poskušam najti v času, ki ljudi mojega kroga ne obremenjuje, pogosto pa se tudi drug drugemu prilagajamo in tu sem zelo hvaležen svoji družini. Bolj kot odvisnost bi sam poimenoval to slog življenja. Ultratekači smo posebni ljudje. (smeh)

Od česa pa smo lahko odvisni?

Odvisnosti od psihoaktivnih snovi večinoma že vsi poznamo in so v Sloveniji zelo pogoste (najbolj seveda alkohol). Očitno je, da tudi pri nas narašča odvisnost od prehrane (sladkorja itd.) ali stradanja, ki naj bi spadale v t. i. vedenjske odvisnosti, ki sem jih že omenil. Tu so še deloholizem, odvisnosti od religije, sektaštva ali ideologije. Trenutno pa je nedvomno najbolj pereča odvisnost od novih tehnologij.

Ali je huje, če je otrok odvisen od računalniških igrvic ali od droge?

No, še vedno je “trda” droga pekel, iz katerega je izhod najtežji. Tudi telesne posledice so lahko veliko bolj usodne, predvsem pri delovanju centralnega živčnega

jemljivost. Vsi vemo, katere so v našem prostoru “dovoljene”; sicer pa se razlikujejo glede na škodo, ki jo povzročajo zasvojenosti in ljudem okrog njega.

Kje delamo starši največje na-

pake, da otroke razvajamo?

Ena od ključnih stvari, ki jih je človek skozi evolucijo razvil, je sposobnost frustracijske tolerance. V primeru, da neka želja ni zadovoljena, je človek sposoben počakati oz. se s tem sprijazniti. Razvajanje otroka pa zelo verjetno to toleranco zmanjša, v skrajnih primerih tudi povsem izniči. Otroci so danes, že v predšolskem obdobju, podvrženi nenehnemu ugodju, materialnemu nagrajevanju in pretiranemu zaščiteništvu, kar ga omejuje pri razvoju samostojnosti in sposobnosti prenašanja čustvenih in telesnih frustracij. Z razvajanjem mu naredimo veliko krivico, veliko škodo, ker kasneje ne more več občutiti ugodja ob trenutkih, ko bi gledel na človekovo naravo to pričakovali. Ne zna se več veseliti ob ugodju ali uspehu. Pojavi se kronično nezadovoljstvo oz. dolgočasje, razen v napetih ali akcijskih situacijah, kar je idealen pogoj za razvoj uničevalnih oblik vedenja.

Kako to vedenje opazimo?

Za starše bi morali zvoniti vsi alarmi že takoj, ko se otrok ne razveseli prejetega darila. Ko se zdi, da ga je naveličan, še preden ga vzame prvič v roke. Ali pa takrat, ko zavrne družinski izlet. Sicer je treba vedeti, da so v obdobju pubertete pri tem močne izjeme, saj je zavrnitev oblika upora. Ali lahko to naveličanost, ki je pri današnjih otrocih zelo pogosta, preprečujemo?

Seveda. Otroke moramo učiti odgovornosti. Jih učiti sprejemanja odgovornosti. Npr., če otrok naredi kaj narobe, mora sprejeti odgovornost za to. Sprejeti mora posledice. To sploh ne pomeni, da ga kaznujemo. Dolžni pa smo mu sporočiti, da je vsak sam odgovoren za svoja dejanja. Vzemimo primer: če otrok polije sok po mizi, je prav, da ga sam pobriše, ne pa da se oče zadere nanj, mizo pa pobriše mama. Taka sporočila so napačna, saj ga vzgajamo v pasivneža in kimačeka. Velik problem je tudi razvijanje delovnih navad in praktičnih znanj, razvijanje fi-

zičnih sposobnosti. Tega je vedno manj in manj. Očetje sinov ne navadimo niti, kako uporabljamo izvijač. Posebno poglavje je tudi prehrana, z ogromnimi količinami sladkorja...

Kaj pa storimo, ko je razvajenost že tu? Kako se boriti zoper razvajenost?

Vsak od nas staršev bi moral pri sebi dobro razčistiti, da je razvoj osebnosti otroka najbolj odvisna od nas. To nas bi pripeljalo do razmišljanja s svojo glavo. Ni nujno, da otrok dobi telefon pri devetih letih samo zato, ker ga ima večina v njegovem razredu. Mimgrede, navadno ni res, ko otrok reče, da imajo določeno stvar VSI v razredu. Vsi ni isto kot večina. Seveda je treba biti prilagodljiv glede na družbeno situacijo, ampak takega ali drugačnega popuščanja je preprosto preveč. Naj nas ne skrbi, da smo preveč togi pri zahtevah. Nekatere meje so jasne. Morajo biti jasne. Starši smo dolžni postaviti otroku meje. To je osnova vzgoje v celotni človeški zgodovini. Postaviti meje je naša odgovornost, ki žal ne more biti uzakonjena.

Naj še enkrat poudarim – otrok mora naravno doživljati frustracijo in jo obvladati. Torej doživeti lakoto, da bo občutil ugodje apetita. Doživeti napor, da bo občutil ugodje počitka. In tako dalje. Hkrati pa mora doživeti čakanje in negotovost, da bo znal brzdati nestrpnost, doživeti mora tudi prepovedi, da se jih bo naučil spoštovati. Starši pa smo dolžni biti dosledni pri tem; ravno doslednost je namreč ena od šibkih točk sodobnega starševstva.

substanc je eden od izhodov mladostnika, ki mu je vse “brez veze”, kot sami radi rečejo. V tej fazi je problematika po navadi zelo globoka in je obravnava izjemno zahtevna. Poudarjam, da je razvajenost odlična “poslovni partner” zasvojenosti z drogo. Ni pa vedno razlog. Beg iz realnosti je lahko tudi posledica različnih travm iz otroštva in mladostništva.

Zdi se mi, da je v rekreativnem športu ogromno dopinga. Je doping tudi droga?

Sam ne bi rekel, da ga je ogromno. Dejstvo pa je, da ga je nekaj. Sam se sicer še nisem srečal s primerom, da bi vedel zanj oziroma, da bi mi kdo kdaj kaj ponudil. Verjamem, da je večina rekreativnih športnikov oza-veščanih in jim rekreacija pomeni zdrav način življenja. Ne vem, ali lahko govorimo o drogi, saj načeloma ne povzroča odvisnosti, vendar to niti ni pomembno, bistveno je, da ima hude stranske učinke in zelo ogroža zdravje posameznika.

Preteči 160 kilometrov se zdi prav neverjeten podatek. Okoli in okoli Vipavske doline vam je uspelo preteči v enem zamahu. Koliko ljudi je sploh fizično sposobno to doseči?

Težko rečem, koliko ljudi je sposobnih to doseči. Vemo, da je vzdržljivost v veliki meri pridobljena s treningom, čeprav je pri takih naporih zelo pomembna psihična moč. Gre za ekstremno preizkušnjo, ko morajo, poleg energijskih sistemov v telesu, tudi tkiva zdržati obremenitve. Vsakomur, ki je sposoben premagati ta izziv, se vseeno lahko vedno pojavi določen problem (krči, vnetje, poškodba ali prebavne motnje), ki onemogoči dosego cilja. To pa se lahko zgodi zaradi objektivnih okoliščin -

vseh okrepčevalnicah s srčnimi prostovoljci je bilo lepo. Na štartu izpred rimskega obzidja v Ajdovščini. Med samim tekom sem najbolj užival prvi dan pred sončnim zahodom, po robu Gore in ponoči na “svojih” stezah po Čavnu, Mali gori in Kuclju. Celotna trasa je zelo lepa, vendar se kasneje, z utrujenostjo in naporom, te lepote manj intenzivno doživljajo. Občutke na cilju v Vipavi pa je težko sploh opisati...

Precej pohval je bilo po osvojenem tretjem mestu. Pa vendar se zdi, da še vedno bolj malo ljudi ve, kaj se sploh dogaja v tem športu?

Logično je, da je razmeroma mlada športna panoga manj znana med ljudmi, čeprav je priljubljenost “traila” oz. teka v naravi eksponentno narasla. Pozitivno je, da je ta panoga spravila marsikoga iz gibalno pasivnega načina življenja v aktivnega. Tudi sam poznam ogromno primerov. Razlog je dostopnost sleherniku. Hkrati pa je gorski tek soroden pohodništvu, ki je v našem prostoru eden najbolj priljubljenih športov.

Ali država stori dovolj za razvoj teh športov?

Če damo na stran ultratrail, ki je posebno področje, in se osredotočimo samo na gorski tek, država stori premalo. Imeli smo svetovnega prvaka v gorskem maratonu, Mitja Kosovelja, pa večina javnosti sploh ni vedela zanj. Lucija Krkoč je za drugo mesto na svetovnem prvenstvu prešla le čestitko športne zveze. Po drugi strani pa imamo plačane, profesionalne športnike v nekaterih ekipnih športih celo v tretjih ligah. Slovenski gorski tekači dosega jo izjemne uspehe, podprte z neverjetno veliko vloženega truda, vendar so le-ti premalo cenjeni, žal.

Ali država sploh naredi dovolj za razvoj rekreativnega športa?

Za razvoj športne rekreacije je namenjeno nekaj sredstev v okviru razpisov in tudi sicer se skozi lokalno upravljanje na različne načine podpira rekreacija. Kot vzgojitelj in športnemu pedagogu pa se mi zdi nepojmljivo to, da se kljub očitnim dejstvom, da se otroci in mladostniki premalo gibljejo, v okviru ministrstva za šolstvo ne premaknejo zadeve v smeri, da bi otrokom dodali gibalne vsebine in s tem razvijali tudi te navade, ki pomenijo zdrav temelj za kasnejše rekreativno udejstvovanje v odrasli dobi.

Kaj bi bilo treba narediti?

Vem, da so si mnenja različna, a vendar bi sam dal v osnovne šole vsakodnevno gibalno dejavnost. Ni nujno, da je vedno športna dejavnost. Lahko je vezana na naravoslovje ali družboslovje. Sprehod v naravi. Šolska ura v naravi. Gibalne dejavnosti bi morale biti bolj vezane na dobro počutje in sprostitve, namesto da stalno nekaj merimo in testiramo. Tek je tipičen šport, kjer veliko šolarjev dobi odpor ravno zaradi stalnega primerjanja. Športne panožne zveze bi morale ukiniti pregodnje beleženje rezultatov. Nekatere zveze so to že storile. Posledično bi trenerje in otroke tako razbremenili pritiskov. Stremeti bi morali k temu, da je šport užitek in zabava. Tekmovalnost je namreč zadeva posameznika, če ima to v sebi. Kulturo gibanja bi bilo potrebno gojiti od malih nog. Vzeti si čas za igro, ne pa za meritve. V Sloveniji je sicer slika vseeno pozitivna, smo športni narod in zdi se, da število rekreativnih športnikov narašča.

Tino Mamić

Kako pa se borimo proti drogi?

Boj proti drogi se prične v zgodnjem otroštvu in se zelo prepleta z vzgojo za odgovornost, ki sem jo prej omenil. Z razvijanjem odpornosti na frustracije. Iskanje ugodja s pomočjo psihoaktivnih

neustrezna oprema ali prehrana, prehitro tempo na določenem odseku, pomanjkanje pozornosti, slabo vreme itd.

Kateri del ultratraila, kot imenujemo veliki gorski maraton, je bil najlepši?

To je eno od težjih vprašanj. Na

Ob 2.200-letnici ustanovitve rimskega Ogleja

Na ogled 100 oglejskih zakladov z Dunaja

Varheološkem muzeju v Ogleju so v soboto, 8. junija, odprli razstavo Čudovite vrnitve - oglejski zakladi iz dunajskega Umetnostnozgodovinskega muzeja. Združuje 100 eksponatov iz dunajskega muzeja, ki so jih avstrijski arheologi v začetku 19. stoletja izkopal v Ogleju. Z razstavo obeležujejo tudi 2.200-letnico ustanovitve rimske Akvileje. Razstavo, ki bo na ogled do 20. oktobra, organizirajo Fundacija Aquileia, Muzeji Furlanije Julijske krajinne in dunajski Umetnostnozgodovinski muzej. Pripravili so jo ob letošnji 2.200. obletnici ustanovitve rimskega mesta, ki se je razvilo v eno najpomembnejših mest Rimskega cesarstva in eno najpomembnejših središč krščanstva. V začetku 19. stoletja je Oglej prišel pod gospostvo Hab-

sburžanov. Avstrijski arheologi so na območju mesta našli pomembne najdbe, med drugim so leta 1902 odkrili izjemne mozaike oglejske bazilike. Med pomembnejšimi eksponati, ki so predstavljeni na raz-

stavi, so tudi srebrna skodelica iz poznega helenističnega obdobja z alegoričnimi prizori, ki jo je leta 1816 v dar dobil cesar Franc I., bronasti križ iz 4. stoletja, novci in dragi kamni. Razstavljen je tudi kipec orla iz 2. stoletja, ki je predstavljal moč Rimskega cesarstva.

“Zakladi se po dveh stoletjih vračajo na mesto, kjer so bili najdeni. Izmed 300 eksponatov iz Ogleja, ki jih hranimo v muzeju, smo za razstavo izbrali najboljše ohranjene. Čudovito je, da bodo ponovno predstavljeni v svojem originalnem kontekstu. To je idealen način, da obeležimo 2.200-letnico ustanovitve mesta”, je besede Geoga Plattnerja povzela APA. “Razstava nas popelje v pionirske čase arheologije v Ogleju ob koncu 19. stoletja, v obdobje velikih najdb. Tedanja izkopavanja so postavila temelje za prve širše zastavljene raziskave avstrijskih arheologov, predvsem izkopavanja, ki so bila leta 1893 začeta okoli oglejske bazilike”, pa je povedal Cristiano Tiussi, direktor Fundacije Aquileia, ki skrbi za ohranjanje spomenikov in arheoloških najdišč v Ogleju.

GORICA Predstavitev knjige nadškofa Redaellija

“Vojna je norost”

Pri založbi Libreria Editrice Vaticana je nedavno izšla knjiga “La guerra È una follia: a 100 anni dall' inutile strage” (“Vojna je norost: 100 let po nepotrebnem pokolu”), ki jo je uredil goriški nadškof msgr. Carlo Redaelli. V Rimu so jo predstavili pred dobrim mesecem, v petek, 7. junija, pa na liceju Pavlin Oglejski v Gorici. Knjiga ponuja zanimivo gradivo v razmislek: od homilije papeža Frančiška septembra 2014 v Redipulji do predavanja, ki ga je imel v Ogleju julija 2018 kard. Pietro Parolin: prvi ob 100. obletnici začetka vojne, drugi 100 let po koncu vojne. Objavljeni so še druga besedila in homilije, ki jih je msgr. Redaelli imel ob obletnici vojne, pa še razmišljanje Ivana Portellija o F. B. Sedeju, goriškem nadškofu med prvo vojno, in bogata fotografska galerija (iz arhiva inž. Roberta Zottarja), ki prča o dramatičnem življenju Goričanov. Knjiga se ozira v preteklost, da bi bolje “brali” sedanjost in zrlji z upanjem v prihodnost, je dejal urednik škofijskega tednika Mauro Ungaro, ki je povezoval petkovo srečanje. Portelli je ob predvajanju starih fotografskih posnetkov spregovoril o Gorici kot “kompliciranim mestu”, ki je doživelo hude bombne napade. Uničili in oskrunili so tudi baziliko na Sv. Gori, ki je bila Go-

ričanom vedno draga. In vendar je uničenju sledila želja po novem življenju. Ljudje so se spet srečevali tudi v cerkvah, ki so bile pomemben simbol. Obnova

pokol itd. Vojna je tudi pomenila konec imperijev in t. i. državnih Cerkev, tako da je Cerkev končno zadihala svobodno. Kot Sedej pred sto leti, tako moramo tudi mi danes graditi edinstvo, pomirjati strasti, najti besede miru, kajti vojna je vedno norost. In knjiga nam pri tem pomaga, je dejal Apacifici. Časnikar dnevnika Avvenire Riccardo Maccioni je spregovoril o tem, kaj po-

ni bila lahka, msgr. Sedej, ki je vedno spodbujal duhovnike, naj ostajajo blizu ljudem, pa je bil avtoriteta, ki je v dialogu z oblastmi dosegel, da je mesto spet zaživelo, je dejal Portelli. Msgr. Ennio Apacifici, rektor papeškega lombardejskega semenišča v Rimu in svetovalec kongregacije za zadeve svetnikov, je med drugim poudaril, da je bila prva svetovna vojna hkrati prva vojna med krščanskimi državami, med brati v veri. Je to bila pravična vojna, se je vprašal. Marsikdo jo je imel za odlično priložnost za družbeno katarzo oz. za prebujenje vere... Papež Benedikt XV., ki je bil izvoljen leta 1914, je bil njen veliki nasprotnik, saj jo je imenoval žalostna vojna, grozno klanje, začetek evropske dekadence, samomor Evrope, nepotreben

meni biti časnikar v času papeža Frančiška. On nas kot “župnik sveta” uči biti transparentni, se soočiti tudi s problematičnimi vsebinami, biti dostopni vsem ljudem, zvesti Bogu in človeku. Msgr. Redaelli je na koncu dejal, da je na Goriškem začel drugače gledati na dogodke izpred 100 let. V svojem pričevanju je želel poudariti, da je za ohranitev miru pomembno “ne biti pri miru, kajti vedno je kdo, ki dela za vojno”. Pomembno je moliti, poslušati papeževe sporočila, poznati drugega, skrbeti za sprejemanje, pravičnost, resnico, imeti pred sabo osebo. “Vsak vojak, tudi sovražnik, ima mamo”... Ne razmišljajmo s trebuhom, temveč “z glavo, srcem in z nogami”, ne ostanimo križem rok! / DD

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (80)

Mariza Perat

Cerkev Srca Jezusovega v Drežnici

Gradnja cerkve v Drežnici se je pričela leta 1911. Dne 6. julija istega leta je goriški knez nadškof F. B. Sedej blagoslovil temeljni kamen. Na slovesnost je vabil transparent z napisom: “IZBRAL IN POSVETIL SEM TA KRAJ, DA OSTANE MOJE SRCE TAM VSE DNI”. Dela so dobro napredovala in za Božič leta 1912 je bila cerkev že blagoslovljena, čeprav je manjkalo še precej notranje opreme. Načrt za cerkev je izdelal Hans Pascher, zelo znan in cenjen graški arhitekt. O cerkvi v Drežnici beremo, da je to njegovo 50. jubilejno delo. Med leti 1941-43 sta cerkev, pod vodstvom g. Antona Čušnjana, takratnega župnika v Drežnici, poslala Avgust Černigoj in Zoran Mušič. Zelo lepa so barvna okna, delo podjetja iz Innsbrucka. Eno od barvnih oken v prezbiteriju prikazuje videnje v Paray-le-Monialu, od koder se je češčenje Jezusovega Srca razširilo v svet. Zelo lep je oltar. Da so ga postavili, je zaslug Kati Čušin iz Podbele pri Begunjah, ki je dolga leta služila v Egiptu. Za ta oltar je darovala vse svoje prihranke. Na njeno plemenito dejanje spominja

napis za oltarjem:

“S PRIHRANKI TEŽKEGA DELA / SKROMNEGA ŽIVLJENJA / PRESVETEMU SRCU JEZUSOVEMU / POSTAVILA KATI ČUŠIN”. Leta 1986 so zvoniku dodali konico, ki se s konico Krna nad njo zelo posrečeno ujema. Leta 1915 so vaščani iz Drežnice morali oditi v begunstvo. V begunstvo je odšel tudi g. Kalin. Bogoljub iz leta 1918 prinaša članek, ki ga je meseca maja tega leta našpinal g. Josip Likar, upravitelj cerkve v Drežnici. V članku g. Likar poroča, kako so ljudje, od katerih so nekateri bili v begunstvu v Kobariškem kotu, drugi v

obmejnih vaseh, bili v skrbeh za domačo cerkev. “Prej so pozabili na svojo rojstno hišo”, pravi, “prej na svoja polja, ali cerkev presv. Srca jim ni šla iz spomina. Duhovniki, ki so pastirovali to preganano ljudstvo, potrjujejo, da se v svojem življenju niso počutili tako srečne, kakor one prve petke v mesecu, ko so obhajali te uboge trpine”. Pač ganljivo pričevanje ubožnega, a globoko vernega ljudstva! Povedati je treba, da je cerkev ostala nepoškodovana, medtem ko so bile vse hiše v vasi porušene. To je bilo tem bolj nepojmljivo, ker so pod cerkvijo, kot piše g. Kragelj, avstrijski vojniki skopali ogromen rov za shrambo streliva. Da je cerkev ostala nepoškodovana, dodaja g. Kragelj, “je vernemu ljudstvu bilo znamenje posebnega varstva Srca Jezusovega”. Dne 26. marca 1941 je goriška nadškofijska sinoda cerkev v Drežnici proglasila za božjepotno, 1. oktobra istega leta jo je posvetil goriški knez nadškof Karel Margotti, ki je cerkev istočasno proglasil za baziliko.

/ dalje

ZAKAJ PRAV JEZUS? (72)

PRIMOŽ KREČIČ

Težave v sprejemanju Jezusove božanskosti in človeškosti

Že iz evangelijskih, zlasti pri Janezu, odmevajo različne razlage in tudi zmote glede Jezusove božanskosti in človeškosti. Krščanstvo je bilo že od začetka v pogovoru z Judi. Tako se je krščanski filozof Justin pogovarjal z judovskim učiteljem Trifunom. Kristjani so stopali v dialog s pogani. Poganski filozof Kelz je spregovoril o Mariji na zelo nesramen način in jo obtožil, da je bila nezvesta Jožefu ter zanosila z nekim vojnikom Pantero. Teolog Origen je pobijal njegova natolcevanja. Proti koncu prvega stoletja je nastala zmota, ki je zanikala pristanost Jezusove telesnosti. Ti pogledi so se vedno bolj nagibali k doketizmu, ki je trdil, da se je samo zdelo, da je bil Jezus človek, trpel na križu in umrl. Jezus je po njihovem prepričanju pri krstu v Jordanu prejel Božje stanje, to je šlo iz njega pred trpljenjem. Ignacij Antiohijski se v svojih pismih sprašuje, ali so ti ljudje slepi in ne vidijo, da je bil Jezus po mesu iz Davidovega rodu in Božji Sin po volji ter moči Boga. Jezus je resnično trpel in umrl. (Pismo Smirnčanom) Proti doketom se je postavil tudi Irenej Lyonski, ki je dokazoval stvarnost Jezusovega rojstva in ga povezal s preroško napovedjo iz preroka Izajaja (7,14). Opozoril je na podobnost med prvim in drugim Adamom, ki je mogoča le, če je novi Adam v telesu kot resnični človek. (Gal 4,4; Rim 1,3) Tudi Tertulijan je v različnih spisih poudaril pomen Kristusove človeškosti. Če zanikamo njegovo telesnost, zanikamo tudi pomen njegovega trpljenja in smrti, ki sta bila odrešilna. V četrtem stoletju se je doketizem pojavil v krogih okrog Manija. Ta je označil manihejski nauk, ki se je močno razširil. V njem je negativen pogled na telo, kar je bilo značilno za tedanje gnostične miselne poglede. Jezus je imel le astralno telo, prav tako je bilo privid vse, kar je povezano z njegovim trpljenjem in smrtnostjo. Avrelij Avgustin se je na začetku oprijel Manijevega nauka, po spreobrnjenju se je postavil proti nje-

govim zmotam in načinu njegove eksegeze. V delu *Proti Faustu* je poudaril, da je Jezus istočasno Božji Sin in sin Marije, vendar na različen način.

Na drugi strani so nastale zmote, ki so bile povezane z zanikanjem Jezusove božanskosti. V glavnem so bili ti močno navezani na podobo Boga iz Stare zaveze ali na grško pojmovanje božanstva. Ebioniti, struja ubogih, so zmanjševali vlogo božjega v Kristusu in ga predstavljali kot sina Jožefa in Marije. Druga taka struja so bili adopcionisti, tisti, ki so videli v Jezusu zgolj posinovljenca, ne pa Božjega Sina. V Antiohiji je razvil adopcionistične poglede Pavel iz Samostate, ki je učil, da je Logos preprosta duhovna stvarnost, ki jo je posedoval Kristus, rojen iz device Marije. Zato je drugo Logos in drugo Jezus.

Sv. Irenej

Ob koncu preganjanja je nastala nova zmota, ki je zanikala Kristusovo božanstvo. Ariji, duhovnik iz Aleksandrije, je širil nauk, da Sin ni več in da je za dejanjem Očetove volje ustvarjen iz nič. V *Pismu Evzebiju iz Nikomedije* je zapisal, da Sin ni od nekada in ga ni bilo, dokler ni bil rojen, ustvarjen ali drugače utemeljen. Proti njemu je pisal Atanazij, ki je poudaril, da čeprav Arij govori o Sinu kot božjem, ga v resnici zavrača. Ariji je tudi učil, da je po učlovenju njegovo telo bilo brez ume duše, ker je njeno vlogo prevzel Logos. Ko se je arianizem hitro razširil, je cesar Konstantin sklical koncil v Niceji leta 325. Koncilski očetje niso le obsodili Arija in njegov nauk, ampak so sestavili veroizpoved, ki jo še danes uporabljamo. Ta ima trojno strukturo. V prvem delu prinaša imena za Jezusa, sledi razlaga njegovega odnosa z Bogom, v kateri so škofje postavili besedo *homousios*: enega bistva z Očetom. Kristus je resnični Sin po rojstvu in istega bistva kot Oče. Tudi njegovo rojstvo je bolj natančno predstavljeno: rojen, ne ustvarjen. To pomeni, da tega rojstva ne smemo razumeti zgolj simbolično, ampak stvarno. Zanimiva je tudi opredelitev, da se je učlovenil in postal človek. Poleg učlovenja poudarja še, da je postal človek, ker želi vernike opozoriti, da je bil Kristus resnično človek.

Poslanica papeža Frančiška za 53. svetovni dan sredstev družbenega obveščanja 2019 (1. del)

“Saj smo med seboj deli enega telesa” (Ef 4,25)

Dragi bratje in sestre, Cerkev si je od trenutka, ko je internet postal dostopen, vedno prizadevala, da bi bil v službi srečavanja in solidarnosti med vsemi. S to poslanico vas znova vabim, da razmislite o temeljih in pomenu človekove potrebe po vstopanju v odnos in da v veliki množici izzivov sodobne komunikacije odkrijete njegovo željo, da ne bi ostal zaprt v lastno samoto. Prispodobiti “mreža” in “skupnost”

Današnje medijsko okolje je tako zelo razširjeno, da ga ni več mogoče ločiti od področja vsakdanjega življenja. Omrežje je vir našega časa, vir znanja in odnosov, ki si jih nekoč ne bi mogli niti predstavljati. Zaradi velikih sprememb, ki jih je tehnologija vtisnila v logiko nastajanja, širjenja in uporabe vsebin, mnogi strokovnjaki poudarjajo tudi tveganja, ki ogrožajo iskanje in izmenjavo pristnih vsebin na svetovni ravni. Čeprav internet nudi izredno velike možnosti za dostopanje do znanja, se je izkazalo tudi, da je hkrati eno najbolj izpostavljenih področij za širjenje zavajajočih informacij in zavestno ter ciljno izkrivljanje dejstev in medosebnih odnosov, ki pogosto vodi v diskreditiranje. Priznati je treba, da nam družbena omrežja po eni strani pomagajo k boljsemu medsebojnemu povezovanju, k temu,

da se najdemo in si pomagamo, po drugi strani pa omogočajo tudi zlorabo osebnih podatkov, katere cilj je pridobivanje političnih ali gospodarskih koristi brez ustreznega spoštovanja človeka in njegovih pravic. Statistični podatki kažejo, da je med mladimi vsak četrty vpleten v spletno nasilje.

V tej zapleteni zgodbi bi bilo koristno ponovno razmisliti o prispodobitvi mreže, ki je bila na začetku temelj interneta, in ponovno odkriti njen pozitivni potencial. Podoba mreže nas vabi k razmisleku o številnih poteh in vožljivih poteh in vzliščih, ki ji zagotavljajo trdnost, čeprav nima središča, hierarhične strukture in organizacije vertikalne oblike. Mreža deluje v moči sodelovanja vseh njenih delov.

Z antropološkega vidika prispodoba mreže spominja na drugo pomenljivo podobo: na skupnost. Skupnost je toliko močnejša, če je enotna in nudi oporo, če jo poživlja zaupanje in zasleduje skupne cilje. Za skupnost kot mrežo solidarnosti sta nujno potrebna vzajemno poslušanje in dialog, ki temelji na odgovorni uporabi jezika.

Očitno je, da skupnosti družbenih omrežij v tem trenutku ne moremo nujno

enačiti s skupnostjo. Čeprav lahko virtualne skupnosti v najboljših primerih pokažejo enotnost in solidarnost, pogosto ostanejo samo skupine posameznikov, ki se prepoznava-

ti okno v svet, izložba, kjer se razkazuje lastna samovšečnost. Mreža lahko spodbuja srečanje z drugimi, lahko pa se posameznik vanjo ujame kot v pajčevino, kar še poveča njegovo osamitev. Mladi so najbolj izpostavljeni utvari, da jih lahko družbena omrežja na ravni odnosov popolnoma zadovoljijo; postajajo celo “družbeni samotarji”, zato je nevarno, da se popolnoma odtujijo od družbe. To dramatično dejstvo razkrija resen razkol v odnosnem družbenem tkivu, ki ga ne moremo prezreti. Ta mnogovrstna in nevarna stvarnost sproža različna vprašanja etične, družbene, pravne, politične in gospodarske narave ter zadeva tudi Cerkev. Medtem ko vlade skušajo pravno urediti področje interneta in zaščititi prvotno vizijo svobodnega, odprtega in varnega medmrežja, imamo vsi priložnost in odgovornost spodbujati njegovo pozitivno uporabo. Jasno je, da medsebojnega razumevanja ne moremo okrepiti s tem, da povečamo število stikov. Kako torej lahko najdemo svojo pravo občestveno istovetnost ob zavedanju odgovornosti, ki jo imamo v medmrežju tudi do drugih?

/ dalje

Deseta številka otroške revije Pastirček Junij je tu in z njim ... počitnice!!!

V otožni jeseni in dolgi zimi so šolarji sanjali, kdaj se bo spet zasvetilo zlato sonce dolgih počitniških dni. No, zdaj so to vendarle dočakali. Še nekaj šolskih ur in odprla se bodo vrata v svobodne dni, brez zahtevnih učiteljc, nadležnih domačih nalog... Z otroki se v junjski, deseti številki priljubljene revije, ki jo izdaja Zadruga Goriska Mohorjeva (pri grafičnem oblikovanju ima zasluge tudi naša Maida iz uredništva Novega glasa), veseli tudi Pastirček, ki jim z urednikom Marijanom Markežičem želi najlepše, zabavne, sproščene in zdrave počitniške dni. Sam pa ne bo šel na oddih, ker bo s sodelavci razmišljal, kako bi bila v prihodnjem šolskem letu revija še privlačnejša in uporabna. Zdjaj pa čaka na risbice malih dopisnikov za naslovno stran Pastirčka za leto 2019/2020. Tudi simpatična Medo in Zajček, zvesta prijatelja likovne ustvarjalke Vesne Benedetič, ki je Pastirčkovi v tem letu razkrila marsikaj zanimivega o slikarstvu, pričakujeta, da jima Pastirčkovi prijatelji pošljejo kakšno lepo risbico ali pisemce, da bi se bolje spoznali. Na 24. in 25. strani junjske številke bodo našli njun poštini in elektronski naslov. Na morje bosta odšla vila Cirila in škrat Kosmat. Mali bralci jima bodo pomagali v kovček spraviti vse, kar je potrebno, pa še priloženo križanko bodo izpolnili. Zajček Timi z ilustratorko Paolo Bertolini Grudina se tudi odpravlja na počitniške dni ob morju. Tudi on želi, da otroci lepo pobarvajo, kar bo odnesel s sabo na plažo. Kaj ga čaka na morju, bodo izvedeli z rešitvijo križanke. Hema je za sprostitve na igrišču in v bazenu odbrala dve prijetni igrici. Kar poskusite jih izvesti še sami. *Pismo z morja* je naslov pesmice V. T. Arharja. V njem Marko opisuje svoje morske dogodivščine. Tudi Pacek že nestrpno čaka, kdaj bo zapustil šolske klopi, da bo vrgel “kuaderno” v kantino in “še zadnjič” bodo njegove spakredane misli v lepem slovenskem jeziku uredili Pastirčkovi bralci, ki so z domišljijso bogatimi risbami in zapisi o šolskih izletih zapolnili strani Pastirčkove pošte. Doberdobski šolarji so se slikali v pravoslavni cerkvi v Trstu in fotografijo poslali Pastirčku, ki jo je seveda zelo rad objavil. Na zlata vredne svobodne dni se navezuje zgodba z močno ekološko noto, *Hude sanje*, ki jo avtorica Lidija podarja Pastirčkovim bralcem. V njej je protagonist Jakec, pogumen fantiček in spreten plavalec.

Medtem ko se je s stricem peljal k morju, je zaspal in imel morečee sanje: v morju in na gladini je plaval sama plastika... Žal, se to dogaja, kot vemo, tudi v resnici. Vsi si moramo prizadevati, da zajezimo ta pojav!

Človek si je že od nekdaj želel poleteti v nebo..., a preden se mu je posrečilo, je minilo kar nekaj stoletij. Pod naslovom *Halo? Tukaj letenje!* (na sliki) Nina Grudina ob duhovitih ilustracijah Paole Bertolini Grudina opisuje, kako smo od sanj Ikarar in Dedalapršli do sodobnih letal. Ista ilustratorka je tudi tokrat lično in tenkočutno ilustrirala prizor iz Kristusovega življenja, ko je Jezus s čudežem pomnožil pet hlebov in dve ribi. Svetopisemsko zgodbo, kot vedno na otrokom razumljiv način, predstavlja Walter Grudina. Prazniku Svetega Rešnjega Telesa, ko se po vaseh in mestih vijajo procesije, je posvečena pesem Berte Golob, *Rešnje Telo*, ki jo je spretno uglasbil Patrick Quaggiato. Mali pevci in njihove pridne pevovodkinje imajo že kar lep snopič njegovih pesmi na razpolago. *O juniju, mesecu Presvetega Jezusovega Srca*, ki je “dobrote in ljubezni polno” in katerega praznik obeležujemo na petek, en teden po prazniku Svetega Rešnjega Telesa, kot zmeraj poglajbljeno piše Mariza Perat. Češčenje Jezusovega Srca je bilo vedno zelo občuteno in je še danes. Pri Slovencih sta češčenje Jezusovega in Marijinega Srca zelo spodbujala Anton Martin Slomšek in Irenej Friderik Baraga, pojasnjuje Peratova. Še zadnjič se v letošnjem šolskem letu oglašja že omenjena avtorica Berta Golob v rubriki *Jezikovni vozliček za tvoj jeziček* in ponuja dve štirivrstični pesmici z razlago štirih rek. Kar preberite jih in si jih zapomnite. Prav bodo prišla tudi v kakšnem spisu. Tudi rubriko Barbare Rustja *Slovenščina za v žep* si je vredno močno vtisniti v spomin, da bodo napake kar same izginile. Tokrat v besedi in risbi obravnava pod vprašalnico *Koga ali česa?* drugi sklon, ki ne dela težav samo šolarjem, ampak tudi odraslim. Na 16. in 17. strani junjske številke Pastirček ponuja v branje svoj koledarček. V njem je vsak mesec s svojimi značilnostmi opisan v štirih stihih. Prijetno branje in še prijetnejše počitnice!

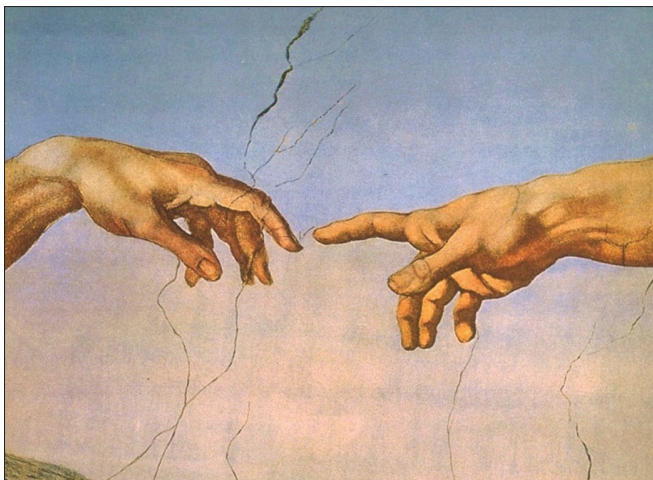
Berte Golob,

Rešnje Telo, ki jo je spretno uglasbil Patrick Quaggiato. Mali pevci in njihove pridne pevovodkinje imajo že kar lep snopič njegovih pesmi

Med kulturo in vero Resnica - dobrota - lepota

V gledališču imamo večkrat predstave z imenom kabaret. V teh predstavah se gledalci velikokrat srečujejo tudi z verskimi temami. Te so najrazličnejše predstavljene, od zabavnih, da se lahko v miru nasmejemo, pa do zelo nerodnih – lahko bi rekli, da je marsikdaj verska tematika obravnavana neprimerno. Tudi naše reakcije so ob teh dogodkih različne. Nekateri se smejejo in zabavajo, drugi pa se čutiljo prizadete in jim je nerodno, saj ne odobravajo tega, kako je bilo

neko dejanje predstavljeno. Človek, pri svojem obnašanju ne uporablja samo prirojene gibe, zavestno ali nezavestno, ampak se odziva preumisljeno in tudi razumsko. Ljudje ne prestopajo iščemo nekaj novega, saj radi kaj izboljšamo, pa tudi posodobimo. Kulturni postajamo s tem, ko hote razvijamo to, kar nam je naravno dano. Naši sadovi v kulturi so posledica človekove duhovnosti. Prav v kulturi se zavedamo naših ustvarjalnih

sposobnosti, ob kulturi se razvija naša samozavest, širi naše obzorje, tako odkrijemo nekaj novega in preoblikujemo sami sebe. Pri odkrivanju kulture pa se srečujemo s tremi temeljnimi duhovnimi vrednotami. Te so:

resnica, dobrota, lepota. Te tri vrednote – resnica, dobrota in lepota – nas vedno privlačujejo, zato postanejo tudi gonilne sile kulturnega in duhovnega napredka, pri vsakem človeku in so obenem kriteriji za ocenjevanje neke kulturne stvaritve. Že prvi začetki človekove stvaritve – prazgodovinske upodobitve – imajo religiozne motive in te poslikave so velikokrat tudi prepojene z religioznostjo. Razvoj kulture je

tako stoletja šel skupaj z vernostjo. Ob tem se mi zastavlja vprašanje: “Kako je mogoče, da so se v polpreteklem času mnogi spraševali, ali je kulturni človek (kulturnik) lahko tudi veren”? Iz zgodovine vemo, da sta se

vera in kultura vedno oplajali, poglobljali, prežemali ... Te tri gonilne sile, resnica, dobrota in lepota, niso samo gonilne sile človeškega kulturnega in duhovnega napredka, so tudi merilo pri ocenjevanju vrednosti neke kulturne stvaritve. Gonilna moč

človekove duhovnosti je njen kriterij, saj se v kulturi združujeta svoboda in pokorščina. Pokorščina resnici, dobremu in lepemu, je edino

sprejemljiva, ker ne nasprotuje človekovemu dostojanstvu. Če pa človekovo svobodo oplemenitimo s temi tremi duhovnimi prvinami – resnico, dobroto, lepoto – pomagamo, da se ta razcveti. In človekova svoboda ne popači človekove samovolje. V tem smislu postane kultura najbolj človeški način človekove vzgoje za družbeno življenje. Takrat postane kultura modrost, življenjska zlahnost, plemenitost ali kultivirano človekovo čutenje. Brez tega ostaja kultura le polkultura, ki pa je lahko zelo nevarna. Kultura je vedno odpirala človeku neskončna obzorja in postavila človeka v neskončnost njegovih zmognosti, obenem pa mu odkriva omejenost in nezadostnost, kar človek lahko naredi. Kulturni človek se s kulturo zaveda svoje omejenosti in končnosti, zato ničesar ne precenjuje, kot tega tudi ne časti po božje, ker pred ničemer ne malikuje. To mu pomaga, da ustvarja prostor za zdrav, zrel pogled na Boga, zato tudi kulturne dejavnosti presoja v luči vere in osebnih verskih vrednot.

Ambrož Kodolja

Maša za žrtve iz družine Breteļ v Branici

V torek, 25. junija 2019, na slovenski državni praznik ob dnevu državnosti bo v Branici, ob obletnici pobjev žrtv Brecljeve družine iz Žapuž, spominska maša v cerkvi sv. Katarine pri Kodretih. Mašno bogoslužje, ki se bo pričelo ob 10.30, bo vodil g. prelat Renato Podbersič. Somaševal bo tudi g. Ivan Furlan, župnik iz Goč.

Cenjeni sodelavec našega tednika

g. AMBROŽ KODELJA

je te dni slavil visok življenjski jubilej.

Iskreno mu čestitamo

in voščimo še na mnoga leta!

UREDNIŠTVO NOVEGA GLASA

Iva Koršič

Galerija Ars na Travniku

Patricija Simonič in njeno figurativno slikarstvo

Patricija Simonič je sodobna slikarka, ki se naslanja na figurativno slikarstvo, njena dela temeljijo na uravnovešeni in harmonični kompoziciji in na risbi, slika pretežno v modri in zemeljskih barvah.

V četrtek zvečer, 6. junija, so v likovni galeriji Ars na Travniku v krogu lepega števila ljubiteljev umetnosti odprli razstavo slovenske slikarke Patricije Simonič iz Maribora, ki je po poklicu sicer ekonomistka, a se je v zadnjih letih uveljavila kot slikarka in kiparka. Razstava v Gorici nosi naslov *V svetlobi in temi*.

Umetnico Patricijo Simonič je v Gorici po glasbenem uvodu pevca Giannija Rijavca predstavil Jurij Paljk.

Slikarka v Gorici razstavlja dva sklopa likovnih del, prvega, ki je naslikan v modri barvi, le-ta človeka kliče k duhovnemu razmišljanju, in drugega, ki je naslikan v barvah zemlje, obema pa je skupno predvsem upodabljanje ženskega telesa ter sakralni motivi.

O umetnici je likovna kritičarka Anamarija Stibilj Šajn pred časom zapisala, da ustvarja likovni opus, "v katerem razkriva reminiscence in hkrati intimen odnos do tradicionalnih zgodovinskih arhetipov ženske figure. Njeno podobo obnavlja na prefin-

jen, minuciozen način, s premišljeno pozicioniranimi in finimi potezami čopiča. Prepoznavni formi, ki predstavljajo poklon klasični lepoti, pa daje tudi kanček misterioznosti. Motivni

paleti, na modrih ali pa rjavih barvah. Modro avtorica povezuje z neskončnostjo, hrepenenjem in božanskostjo. Modra barva je najgloblja, nesnovna in najčistejša ter vodi v duhovna

izbranki zaupa svoja razmišljanja, svoje poglede, čutenja in osebno sporočilnost. Z obraznimi potezami, ki so natančno izslikane in jasne, odpira pogled v globino ženskih likov. Pri upodobitvah sta fascinantni tako oblikovna kot barvna dovršenost, še posebej pa preseneča izjemna plastičnost. Ustvarjalna prizadevanja za doseg lepote ideala avtorica bogati s svojstvenim barvnim občutjem. To temelji na monokromni, omejeni barvni

občutja. Z rjavimi odtenki ponazarja zemeljsko plat ženske". Jurij Paljk je na predstavitvi tudi povedal, da se umetnica uveljavlja tako kot slikarka, ki je vezana na stare, renesančne mojstre, saj so njene slike sicer res sodobne, a imajo trdne temelje v risbi in uravnovešeni kompoziciji, kot tudi kot kiparka. Znan je njen kip Deček miru, ki ga je pevec Giannij Rijavec podaril tudi svetemu očetu. Jurij Paljk je še povedal, da je sli-

karka po izobrazbi magistra ekonomskih ved, ki končuje doktorski študij ekonomije trgovanja z umetninami, kar se tudi odraža v njenem likovnem opusu, ki je razdeljen na dva barvna sklopa: prvi je v vseh odtenkih modre, drugi pa je naslikan v zemeljskih barvah, obema pa je skupna motivika figurativnega slikanja ženske nasploh, lepote ženskega telesa in obraza ter sakralne tematike krščanstva. Modra barva je izjemno zahtevna in odraža predvsem iskanje duševnega in globljega, zemeljske barve pa so odraz racionalnosti in vidnega.

Umetnica Patricija Simonič se pri svojih likovnih delih naslanja na stare mojstre vrhunske renesančne umetnosti, a je njeno slikarstvo istočasno sodobno, ker se njene upodobitve ženskega telesa mehko prelivajo v barvnih poljih na platno, so zaobljene, mestoma samo nakazane. Patricija Simonič upodablja tudi klasične sakralne arhetipske podobe Matere Božje, Svete Družine in postaje Križevega pota, v Arsu pa je na ogled tudi njena *Zadnja večerja v modrem*. Razstava bo odprta mesec dni in ogled je možen po

urniku delovanja Katoliške knjižarne.

Ivanovanje 2019

Tudi letos se bo slovensko pastoralno središče v Gorici, ki deluje v cerkvi sv. Ivana, spomnilo praznika farnege zavetnika s serijo dogodkov pod naslovom "IVANOVANJE". Splet srečanj duhovnega, kulturnega, družabnega in liturgičnega značaja ima namen povezati Slovence v mestu, ki se zbirajo pri duhovni sv. Ivana, in razširiti območje delovanja tudi na vse, ki bi radi začutili utrip skupnosti. Tako bo v **torek, 18. junija, ob 20. uri** v dvorani Močnikovega doma gost msgr. Slavko Rebec, generalni vikar koprške škofije. Naslov njegovega predavanja Kristjan za v cerkev in v trgovino je izzivalen in bo ponudil razmišljanje o vlogi (ali vlogah ...) kristjana v sodobni družbi, o tem, kako naj živi svoje poslanstvo danes. Drugo srečanje bo kulturno-glasbenega značaja in bo v **petek, 21. junija, ob 20. uri** v cerkvi sv. Ivana. Svetoivanski glasbeni utrinki bodo letos posvečeni perspektivni mladinski zasedbi: to je MIPZ OŠ Franceta Bevka iz Tolmina z zborovodkinjo Barbaro Kovačič. Po velikem številu osvojenih regijskih, državnih in mednarodnih nagrad na zborovskih tekmovanjih se zbor v Gorici prvič predstavlja s celovečernim koncertom. Za ljubitelje zborovske glasbe se obeta izjemen večer. V **soboto, 22. junija, ob 21. uri** v cerkvi molitev slovesnih večernic, ki jih bo vodil lazarist Jože Zupančič. Liturgična molitev je praksa laikov in posvečenih oseb, ne dogaja pa se pogosto, da bi jo skupnost molila občestveno. V duhu povezovanja vabimo vse, da se temu lepemu obredu pridružijo. Večernicam bo sledilo tradicionalno kresovanje za cerkvi, ob hrani, pijači in druženju. V **nedeljo, 23. junija**, se bo praznovanje končalo s slovesno mašo, ki jo bo **ob 10. uri** daroval domači župnik g. Marijan Markežič in tako v domačem nedeljskem vzdušju popeljal praznovanje do viška. Prisrčno vabljeni!

Obvestila

Zaključni koncert zborovske sezone SKPD F. B. Sedej POZDRAV POLETJU bo v petek, 14. junija, ob 20.30 v župnijski dvorani v Števerjanu; nastopali bodo otroški in mešani pevski zbor F. B. Sedej, gost večera bo Barski oktet.

Društvi Jadro in Tržič vabita na kresovanje v Ronkah ob cerkvi sv. Lovrenca v petek, 21. junija 2019, od 21.00 dalje. Ob praznovanju poletnega enakonočja bo tudi nagrajevanje najlepših svetoivanskih venčkov.

Mladinski dom Gorica prireja "Poletnosti 2019", poletne počitnice za otroke od 6. do 14. leta: 17.-21. 6. AVANTURE – večdnevno letovanje v koči sv. Jožefa (6-11 let); 24.-28. 6. ZELENIZZ – večdnevno letovanje v koči (11-14 let); 14.-18. 6. DOŽIVETJA – dnevno središče (6-12 let); 26. 8.-6. 9. ŠOLA ZA ŠALO – igriva priprava na začetek pouka (6-13 let); 2.-6. 9. 1., 2., 3. SREDNJA! – uvod v srednjo šolo (11-12 let). Vpisi do 16. maja. Popusti za gojence pošolskega pouka ter za brate/sestre. Informacije na tel. 0481-280857 ali 366-6861441 oz. 331-6936603; e-pošta mladinskidom@libero.it, www.mladinskidom.it

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v sodelovanju s turistično agencijo v soboto, 3. avgusta, tradicionalni piknik v

Zgornji Savinjski dolini z obiskom Mozirskega gaja. Ogledu t. i. parka slovenskih vrtnarjev, kjer so umešeni tudi drugi objekti prepoznavnega načina podeželskega življenja, bo sledilo druženje. Vpisujejo do 13. julija po tel. 0481-884156 (Andrej F.), 346-1206031 (Sonja K.), 0481-882183 (Dragica V.), 0481-78138 (Sonja S.). Prvi avtobus bo odpeljal iz Gorice s trga Medaglie d'oro/Goriška z običajnimi postanki pri vagi blizu Pevmskega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču. Drugi avtobus iz Dobarbeba s postanki na Poljanah, v Sovodnjih pri cerkvi in lekarni in na Pilošču, od koder bosta nadaljevala pot v Zgornjo Savinjsko dolino. Ura odhoda bo objavljena. **Prispevke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kersevana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 1CC 003 003 6225; SWIFT CILVIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.** "Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Cestitke

Naša odbornica Katja Dorn je 28. maja povila **malega Lenarda**. Očku Janezu Terpinu in mami Katji čestitamo vsi pri SKPD Frančišek B. Sedej iz Števerjana.

Natečaj kreativnega pisanja v angleščini

Srebrno mesto za dijakinjo našega liceja

Na vsedravnem natečaju kreativnega pisanja v angleškem jeziku za višješolce "Italy Writes" je dijakinja Petra Sardoc iz 3. razreda liceja Gregorčič-Trubar v Gorici dosegla drugo mesto za najboljši esej. Na natečaju je sodelovalo 30 licejev z vseh koncev Italije, mednarodna žirija s profesorji ene najbolj priznanih ameriških kreativnih delavnic pisnega programa Univerze v Iowi pa je izbrala med devetdesetimi prispevki. Natečaj je odprt vsem di-

jakom licejev v Italiji in je pred leti imel v žiriji prestižne goste, kot je Pulitzerjeva nagrajenka za literaturo Jhumpa Lahiri. Letošnje nagrajevanje je bilo prejšnji tork na ameriški univerzi John Cabot v Rimu. Sodelovanje na natečaju "Italy Writes" spada med dejavnosti, ki jih DIZ Gregorčič-Trubar ponuja v okviru projektnega področja spodbujanja odličnosti. Dijaki zavoda Gregorčič-Trubar so pod mentorstvom prof. Andreja Kralja stopili na zmagovalni

oder že drugič zapored, saj je bila lansko leto v sklopu istega natečaja nagrajena tudi dijakinja Nika Tomsič.

V nedeljo, 12. maja 2019, je v cerkvi sv. Florjana v Števerjanu prvič prejelo Jezusa pri sv. obhajilu devet otrok: Aleš, Daniel, Danijel, Izak, Mila, Patrik, Sebastian, Sebastjan in Tereza. Dve leti sta jih na ta pomembni dogodek pripravljala katehistinja Albina Pintar in župnik Marijan Markežič. Skupaj s prvoobhajanci so bogoslužje občutili oblikovali še drugi otroci.

RADIO SPAZIO
urata proti vzhodu

(od 14. 6. 2019 do 20. 6. 2019)
Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored: **Petek, 14. junija** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditvev - Glasba iz studia 2. **Sobota, 15. junija** (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju. **Nedelja, 16. junija** ponovitev oddaje Okno v Benečijo. **Ponedeljek, 17. junija** (v studiu Stefania Beretta): Pravljičica za lahko noč. **Torek, 18. junija** (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem. **Sreda, 19. junija** (v studiu Danilo Cotar): Samotni pastir: Poklon Lojzki Bratuž. - Izbor melodij. **Četrtek, 20. junija** (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

KATOLIŠKA KNJIGARNA v Gorici
vabi na kavo s knjigo

Darinka Kozinc
KRPANKE

O zgodbah, v katerih so v ospredju liki primorskih žena in deklet ob nekdanji goriški meji, se bo z avtorico pogovarjala **dr. Megi Rožič**. Sodelovala bo tudi gospa **Cirila Pregelj** iz Mirna, kot živa priča življenja ob meji.

v sredo, 19. junija 2019, ob 10. uri
v prostorih knjižarne na Travniku št. 25

Dogodek je del kulturnega programa knjižarne, ki ga financira Javna agencija za knjigo Republike Slovenije

JAK JAVNA AGENCIJA ZA KNJIGO RS

Kavo bo ponudilo podjetje **Primo Aroma**

SCGV Komel / Snovanje 2019

Zadnji dogodek iz niza Snovanja 2019, ki jih organizirata Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel in Arsatelier, bo v petek, **21. junija**, ob 20.30 v idiličnem okolju Vile de Nordis na Solkanskem polju (dostop do nje je iz ul. degli Scogli). Tokrat bo na sporedu svojevrsten vokalno-instrumentalni večer, ki je nastal v sodelovanju z Ecoturismofvg. V glasbi, sliki in besedi se bo izrisala zanimiva življenjska zgodba grofice Lyduske de Nordis. Pripoved bi bila vredna, da bi jo zapisali v romanu ali prikazali v hollywoodskem filmu...

Trst / Tržaško knjižno središče

Predstavitev Zbranega dela Zofke Kveder

V Tržaškem knjižnem središču sta v organizaciji Slavističnega društva Trst-Gorica-Videm v četrtek, 6. junija, bili predstavljeni 4. in 5. knjiga *Zbranega dela Zofke Kveder*. O svojem uredniškem delu je v pogovoru z dr. Vladko Tucovič Sturman spregovorila urednica Zbranega dela Zofke Kveder, dr. Katja Mihurko Poniž, redna profesorica za slovensko književnost na Fakulteti za humanistiko Univerze v Novi Gorici. Po uvodnem pozdravu prof. dr. Marije Pirjevec in njeni predstavitvi obeh sogovornic smo si ogledali video o življenju pisateljice, prevajalke, publicistke in urednice Zofke Kveder (1878-

Foto damj@n

1926), avtorice najbolj znane zbirke kratke proze *Misterij žene* (1900) in romana *Njeno življenje* (1914), ki jo je življenjska pot iz Ljubljane v Švico, Nemčijo, Prago in naposled Zagreb vodila tudi prek Trsta, kamor je prišla iz Ljubljane še ne 21-letna pozimi leta 1899. Ravno to, da je Zofka Kveder živel tudi v Trstu in da je Trst postal dogajališče nekaterih njenih literarnih del, je bil povod za predstavitev knjig v Trstu. Literarna zgodovinarica, dramaturginja in germanistka dr. Katja Mihurko Poniž, ki je kar enajst let bila tudi srednješolska profesorica nemščine, je izvrstna in trenutno edina tako popolna poznavalka življenja in dela Zofke Kveder. Njena raziskovalna področja so: feministična literarna veda, študije spolov, slovenska dramatika, slovensko-

nemški literarni stiki in zgodovina slovenskega ženskega gibanja. Zofka Kveder se je posvetila že v svoji doktorski disertaciji, ki je predelana izšla leta 2003 pod naslovom *Držno drugačna: Zofka Kveder in podobe ženskosti*. Poleg te knjige pa je objavila še štiri znanstvene monografije: *Labirinti ljubezni v slovenski književnosti od romantike do II. svetovne vojne* (2008), *Evine hčere: konstruiranje ženskosti v slovenskem javnem diskurzu 1848-1902* (2009) in *Literarna ustvarjalnost v očeh druge_ga* (2016). Za knjigo *Zapisano z njenim peresom: prelomi zgodnjih slovenskih književnic s paradigmo nacionalne literature* (2015) je prejela visoko slovensko državno odlikovanje za dosežke v znanosti, Zoisovo priznanje. Večkrat je sodelovala na Primorskih slovenističnih dnevih, nazadnje je v zborniku *Ženska literarna ustvarjalnost na Primorskem* (2017) objavila prispevek Trst v delih slovenskih proznih ustvarjalcev.

Poleg naštetega in drugih objav je našla čas, da se je lotila še obsežnega

dela – urejanja petih knjig *Zbranega dela Zofke Kveder*, kar je počela več kot 15 let, knjige pa so izhajale v naslednjem zaporedju: prva knjiga je izšla leta 2005 in vsebuje vse objavljene kratkoprozne zbirke: *Misterij žene*, *Odseve*, *Iz naših krajev*, *Iskre*. Druga in tretja knjiga sta najboljše, izšli sta leta 2010 in 2013 in vsebujeta nezbrano kratko prozo. Za tržaški prostor najzanimivejša je četrta knjiga (2016), ki med drugim vsebuje roman *Njeno življenje* in manj znani roman *Nada*, ki je prvotno izhajal v reviji *Slovan* in je v *Zbranem delu* prvič objavljen knjižno. V zadnji, peti knjigi (2018) je objavljena dramatika, članki in feljtoni. *Zbrano dela Zofke Kveder* pa s tem še ni sklenjeno, urednico namreč čaka še sklepno dejanje, znanstvena monografija, ki bo okronala ta monumentalni znanstveni napor.

Naj poudarim, da je Zofka Kveder prva pisateljica, uvrščena v eminentno zbirko *Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev*. Ta zbirka je namenjena t. i. znanstvenokritični izdaji, kar pomeni, da objavo literarnih in drugih besedil spremlja še obsežen znanstveni aparat s komentarji, v katerih so informacije o prvi izdaji, pojasnila nerazumljivih mest, kritični odzivi ipd. Za vse to je urednica morala pregledati pisateljičino obsežno korespondenco v več jezikih in vse drugo gradivo in njeni bogati zbirki, hranjeni v NUK-u, ter takratne literarne revije. Zadnji dve knjigi *Zbranega dela Zofke Kveder* spremlja tudi bolj dinamična, pestra naslovnica z moderno pisateljičino podobo, ki kar vabi k branju vsakega bralca, ne zgolj literarnih strokovnjakov – to pa je bila tudi sklepna misel (kljub letnemu času!) dobro obiskanega literarnega srečanja.

Vladka Tucovič Sturman

Trst / Cantate v stolnici sv. Justa

Vrhunsko glasbeno doživetje z Zborom Slovenske filharmonije

"Ta dan razumemo predvsem kot dan posameznih raznolikih skupnosti, ki verjamejo tako v utrjevanje in razvijanje lastne identitete kot tudi v enakopravno in ustvarjalno polno sobivanje in sodelovanje z različnostjo. To sodelovanje naj danes zaživi preko vrhunske glasbene ustvarjalnosti". S temi besedami je pokrajinska predsednica Sveta slovenskih organizacij Maja Lapornik pozdravila prisotne poslušalce, ki so v nedeljo, 9. junija, do

stvom dirigentke Petre Grassi izvedel projekt *Marija, maris stella* (*Marija, morska zvezda*). Program, ki je bil sestavljen iz treh delov, je prevevala Marijina tematika in v njem se je prepletalo slovensko in italijansko zborovsko dogajanje s posebnim poudarkom na staro glasbo oz. v sozvočju s starimi oblikami in besedili. Program je postavil v ospredje tudi opuse umetnikov primorskega in vzhodnoitalijanskega območja. Z izbiro skladbe *Salve Regina* skladatelja Patricia

Foto MČ

zadnjega sedeža napolnili stolnico sv. Justa v Trstu. Ta je bil drugi dogodek pobude *Cantate*, ki si jo je zamislila prav predsednica in ki se je pričela letos ob dnevu Evrope (9. maj) v Miramarskem gradu, kjer so tudi prvič podelili nagrado Pavle Merku'. Guest prireditve, ki sta jo tokrat SSO in Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta priredili v sodelovanju s Slovensko filharmonijo in Slovensko prosveto, je bil priznani Zbor Slovenske filharmonije iz Ljubljane. Treba je še enkrat poudariti hvalevrednost take pobude, saj v časih, ko sovraštvo narašča in so evropske vrednote pod udarom, imajo dogodki, ki nas spominjajo na povezovalne ter skupno sobivanje in sodelovanje, velik pomen. Prisotne je pozdravila tudi predsednica ZCPZ Rossana Paliaga, ki umetniško vodi to prireditve. Sama se veseli za novo in v željah trajno sodelovanje s stolnim zborom Cappella civica di Trieste, ki je omogočil prireditve koncerta v osrednjem svetišču tržaškega mesta. Pozdravil je tudi dirigent stolnega zbora Roberto Brisotto, prav tako zadovoljen s sodelovanjem in z vrhunskim programom koncerta. Zbor Slovenske filharmonije, ki je prvič nastopal v tržaški stolnici, je pod priložnostnim vod-

Quaggiata, dobitnika prve nagrade Pavle Merku', se je spored navezal tako na projekt *Cantate* kot tudi na skladbo Pavleta Merkuja *Kjer je Jezus*. Izvedba dvojezičnega dela *Zdrava Marija* Marca Sofianopula pa je bila poklon dolgoletnemu dirigentu stolnega zbora v Trstu. Skladbe, bilo jih je 14, so sledile nekemu crescendo oz. napetost se je iz skladbe v skladbo večala in dosegla višek z binokšno molitvijo *Veni sancte spiritus*. Kot je povedala dr. Maja Lapornik, nam tako vrhunsko glasbeno doživetje kaže smer in smisel delovanja v naši skupnosti, zato si vsi želimo, da bi se pobuda *Cantate* tudi v naslednjih letih uspešno nadaljevala in naprej širila vrednote skupnega sodelovanja in sobivanja.

MČ

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (67)

Dimitri Tabaj

Plemiški priimek Braunizer (1)

Zelo znan plemiški priimek na Goriškem je nedvomno Braunizer pl. Braunthal. V zgodovinskih virih se pojavi že leta 1579 na Kneži (takrat še brez nemško zvanečega predikata Braunthal). V *Jezikoslovnih zapiskih* je leta 2017 Silvo Torkar napisal, da gre za staro obliko slovenskega priimka Bravničar, ki je izšel iz zemljepisnega imena Bravnica (v bližini Podmelca, v narečju *Brnica*), točneje iz imena prebivalcev tega kraja. V tolminskem urbarju ga najdemo kot *Brauniča* že leta 1377, leta 1648 in kasneje kot *Brauniza*, leta 1822 pa v obliki hišnega imena *Braunizer*. Po letu 1880 je bilo ime poknjženo v obliko *Borovniča*. Rezultat je, da danes obstajata oba priimka (Bravničar in Borovničar), poleg priimka Braunizer, ki je bil v 18. stoletju poplemnoten in je kot tak preživel v stari obliki pisarve. Še starejše omembe tega zemljepisnega imena (*Borovniča*, z naglasom na drugem zlogu) najdemo pri Apačah in pri Selah na Koroškem,

kjer sta izpričana dva zaselka, ki sta ime prejela po bližnjih potokih, eden od katerih je prisoten že v virih iz leta 1086. Vedno na Koroškem najdemo *Borovnico* (nem. Braunitzen) pri Brdu v Žiljski dolini. Zelo zgodnje omembo *Borovnice* najdemo tudi v bližini samostana Bistra pri Vrhniki, kjer je vas prav tako prejela ime po potoku in je bila omenjena že leta 1260. Kartuzijanski samostan Bistra (takrat je bil imenovan ravno po Borovnici, ne pa po Bistri) je ustanovil vojvoda Bernard Koroški, znan tudi zaradi dokumentirane uporabe slovenskega jezika na dvoru. Valvasor je v 17. stoletju vrhniško Borovnico imenoval Bravnica (Brauniza). Izvor imena je verjetno povezan s staroslovensko besedo "brav" za živino oziroma drobnico, čeprav obstajajo tudi druge razlage (kraj zaraščena z bori, vodni tok ali gozdni sadež borovnica).

Rodbino, ki se je v letih uveljavila med Tolminom in Kanalom kot družina cesarskih carinikov, je leta 1766 poplemnenila naša cesarica Marija Terezija Habsburška s posebno listino "motu proprio", ki nosi njen podpis in podpis dvornega pisarja, češkega grofa Rudolfa Chotka von Chotkowa. Ob tej priložnosti je bil priimku Braunizer dodan plemiški predikat "Braunthal". Poplemneni z dedno pravico so bili bratje Janez Andrej (duhovnik v Tolminu), Matija (notar in pisar tolminskega gospostva) in Frančišek (davkar Goriške grofije in veleposestnik v Kanalu in Ročinju). V srednjem Po-

Grb rodbine Braunizer pl. Braunthal (Iz knjige *Nobilità della Contea - Geromet, Alberti - Edizioni della Laguna*).

Braunizerji imeli veliko posestev, na primer v Ročinju. Vas je prvič omenjena v neki listini iz 11. stoletja. V Ročinju, na glavni cesti Gorica - Tolmin, še stoji enoinpolnadstropni dvorec s piramidalno korčno streho, ki je bil last več plemiških družin,

V Ročinju, na glavni cesti Gorica-Tolmin, še stoji enoinpolnadstropni dvorec s piramidalno korčno streho, ki je bil last več plemiških družin, baje tudi Bravničarjev, ki so tukaj imeli tudi druge objekte, ki so bili porušeni v prvi svetovni vojni.

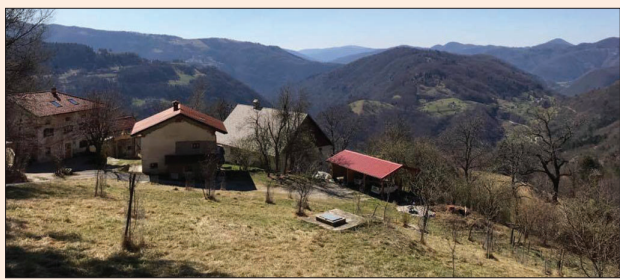
Kartuzijski samostan Bistra (danes sedež Tehniškega muzeja Slovenije) se je nekoč imenoval po bližnji Borovnici pri Vrhniki, katero je baron Valvasor v 17. stoletju imenoval Bravnica (Brauniza). Samostan je ustanovil vojvoda Bernard Koroški leta 1255, vas Borovnica pri Vrhniki je prvič omenjena leta 1260.

sočju so Bravničarji oz. Ročinju. Vas je prvič omenjena v neki listini iz 11. stoletja, ko je to funkcijo prevzel Kanal, ki je prvič omenjen v 12. stoletju. Območje so s svojimi ministeriali upravljali Goriški grofje in Oglejski patriarhi. Neki dvorec (ali morda celo dva) je obstajal že v 13. stoletju, a so ga porušili v skladu z mirovno pogodbo med goriškim grofom Majnhardom IV. in oglejskim patriarhom Gregorjem. Ni znano, ali je novi dvorec iz 17. - 18. stoletja bil zgrajen na isti lokaciji.

V virih najdemo precej članov družine, ki so bili častniki cesarsko-kraljeve vojske. Nekateri so imeli zelo visok položaj. Na primer Jožef Braunizer pl. Braunthal je bil leta 1815 (ali 1816) vojaški poveljnik v Parmu. Parmsko vojvodino je izpod Francozov osvobodila avstrijska vojska leta 1814. Dunajski kongres je spet restavriral skoraj tristo let staro vojvodino in, po abdikaciji Napoleona, postavil na parmski prestol ravno njegovo ženo Marijo Luizo Habsburško, ki se je po soprogovem porazu vrnila v Avstrijo k očetu, cesarju Francu II.

Na Kneži se leta 1579 prvič pojavi priimek Braunizer (Bravničar).

Idilni zaselek Borovnica (v narečju Brnica) v bližini Podmelca, takoj pod cesto, ki povezuje Ljubinj s Selami nad Podmelcam. Priimek Bravničar izvira iz imena prebivalcev.

Kratke

V Galeriji ZDSLU razstava del Milene Gregorčič

V Galeriji Zveze društev slovenskih likovnih umetnikov (ZDSLU) se s svojimi krajinami na transparentni foliji iz ciklusa Linije in transparence predstavlja letošnja dobitnica nagrade Majskega salona, namenjenega sliki, Milena Gregorčič. Razstavo so odprli prejšnji teden.

Milena Gregorčič je po besedah kustosinje razstave Olge Butinar Čeh avtorica, ki se v umetnosti intenzivno posveča abstrakciji. "Svobodno se izraža v okviru začrtane ustvarjalne poti, na kateri jo zanimajo predvsem likovne rešitve nenavadnih prostorov in nenavadnih dimenzij. Pri njenem delu ne najdemo usmeritve k trendom, temveč se pred nami na likovni

površini odpirajo nova razmišljanja, kjer je prisotno avtoričino večno iskanje odgovora na vprašanje: 'Kako osmisliti ta svet', je zapisala. Žirija je umetnici nagrado Majskega salona 2019 namenila zaradi "prepričljive likovne govorice, kjer lastne notranje pokrajine slikarsko sugestivno prenaša v tretjo dimenzijo in ob uporabi inovativnih materialov - nosilcev, obvladuje slikarski medij". Milena Gregorčič se je rodila leta 1952 v Ljubljani. Obiskovala je ljubljansko Solo za oblikovanje, kjer je maturirala na oddelku za grafiko. Leta 1976 je diplomirala na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani na oddelku za slikarstvo ter tam dve leti kasneje končala še podiplomski študij grafike. Zaposlena je bila pri Slovenskih železnicah, kjer je delala na področju oblikovanja celostne grafične podobe. Poleg obsežnega dela v okviru redne zaposlitve je v sodobni likovni umetnosti zapisana kot slikarka, grafičarka in oblikovalka, kar potrjujejo številne razstave, raznovrstna oblikovanja od dekanskih verig, celostnih podob, knjižnih oprem do poštnih znamk.

Svoja dela je predstavila na 70 samostojnih in na več kot 450 skupinskih razstavah doma in v tujini. Od leta 1976 je članica Društva likovnih umetnikov Ljubljana. Živi in dela v Ljubljani.

Lavrinova diploma za posredovalko slovenske kulture v Italiji Darja Betocchi

V Cankarjevem domu je 29. maja 2019 potekal Večer slovenskega prevajanja, v sklopu katerega so Darji Betocchi izročili Lavrinovo diplomo za pomemben prispevek na področju posredovanja slovenske književnosti v druge jezikovne kulture. Priznana prevajalka Darja Betocchi je, kot piše v utemeljilni, "neutrudna posredovalka slovenske kulture v Italiji". Lavrinovo diplomu podeljuje Društvo slovenskih književnih prevajalcev za kakovosten opus prevodov slovenskega leposlovja, humanistike in družboslovja v tuje jezike ali za pomemben prispevek k uveljavitvi slovenske književnosti v tujini. Priznanje je bilo ustanovljeno leta 2003, imenuje pa se po Janku Lavrinu, uglednem slovenskem prevajalcu, literarnem zgodovinarju, esejistu, pisatelju in zaslužnem profesorju Univerze v Nottinghamu. Upravni odbor društva je Lavrinovo diplomu tokrat namenil Darji Betocchi z naslednjo utemeljitvijo: "Je polnokrvna prevajalka slovenske književnosti v italijanski jezik, ima velik ugled pri založnikih v Italiji, izdaje njenih prevodov dosegajo kar največji medijski odmev, kar obenem pomeni prepoznavnost slovenske književnosti v Italiji. Za njene dovršene prevode, ki odsevajo izredno poznavanje izhodiščnega jezika in ciljnega jezika, izhodiščne kulture in ciljne kulture, ter za njeno zavzeto prizadevanje za prepoznavnost slovenske književnosti in kulture v Italiji". Darja Betocchi se s književnim prevajanjem ukvarja od leta 1995, ko je na prevajalskem natečaju premio Kosovel prejela prvo nagrado - ex aequo z Jolko Milič - za prevod zbirke Miroslava Košute Odsejani čas. Posveča se predvsem književnemu prevajanju iz slovenščine v italijanščino. Kot hčer slovenske matere in italijanskega očeta je "rasla iz obeh jezikovnih okolij in smotrno razvijala prirojeno spoj kultur in izraznih sredstev, k čemur je pripomogla tudi njena študijska pot". Danes je profesorica italijanskega jezika in književnosti na Znanstvenem liceju Franceta Prešerna v Trstu. Tržaška javnost jo pozna tudi kot dolgoletno predsednico Slovenskega kluba (2003-2012) in kot sodelujočo pri javnih omizjih o temi medkulturnega dialoga in predstavitev literarnih del, prevajalskih pristopov in metodologij. Njeni znanstveni in esejistični prispevki so objavljeni v zbornikih, strokovnih revijah in kot spremne študije prevedenim literarnim besedilom, ki so odmevne tudi v širšem italijanskem prostoru.

Foto damij@n

Prevajalski opus Darje Betocchi je obsežen in prevajalsko zahteven nabor pripovednih in pesniških del slovenskih besednih ustvarjalcev. Med njene prevajalske dosežke spadajo: izbor sonetov Milana Jesiha, izbor pesmi Tomaža Šalamuna, Gustava Januša in Srečka Kosovela, več zbirk tržaških pesnikov, med njimi Marka Kravosa in Aceta Mermolja, ter tržaške pesnice Marije Kostnapfel. V italijanščino je prevedla tudi številne romane slovenskih avtorjev, med njimi dela Marka Sosiča, Dušana Jelinčiča in Draga Jančarja, s prevodi samostojnih pripovedi in pesmi pa je prispevala k uveljavitvi slovenske mlajše generacije avtorjev in avtoric v italijanskem kulturnem prostoru. V CD so se na Večeru slovenskega prevajanja z odlomki iz svojih najnovjših prevodov predstavile prevajalke Saša Jerele, Vesna Velkovrh Bukilica, Suzana Koncut, Seta Knop in Marjeta Drobnic.

V kleti Vogrič v Števerjanu
Krajinske fotografije
Tamare Mizerit

Med znano enogastro-nomsko prireditvijo Odrpne kleti (Cantine aperte), ki je bila po naši deželi konec meseca maja, je naša sodelavka Tamara Mizerit pripravila v kleti Ivana Vogriča v Števerjanu fotografsko razstavo, ki je bila poklon Brdom, vinogradom, trti in seveda vinogradnikom. Tamara Mizerit že vrsto let fotografira, večkrat smo imeli njene lepe krajinske fotografije tudi na naslovnici našega Novega glasa, zato smo jo povprašali, kako je do razstave sploh prišlo.

"Že lansko leto sem videla, da so nekateri kolegi fotografirali razstavljeni. Tako sva se s sosedom in prijateljem Ivanom Vogričem, ki je znan briški pridelovalec vina, z ženo Katjo imata nameščeno klet in vinograde, dogovorila, da bom sama razstavljala v njegovi kleti. Izbrala sem in seveda dala tiskati okrog petnajst fotografij, ki so vezane na naša Brda, vinograde,

trte, tudi gozdove našega območja", nam je povedala Tamara, ki sicer redno svoje fotografije objavlja na družbenih omrežjih Facebook in Instagram, največkrat take, ki niso posebej obdelane, "nofilter", kot jih v žar-

gonu imenujemo.

Pravzaprav Tamara, ki je bila med dvodnevno razstavo prisotna v kleti, da je gostom razložila, kje so bile fotografije v barvah posnete, s fotografskim aparatom in pametnim telefonom beleži

Foto Melka Skrt

vsakdnevno svoje življenje in umeščenost v nebeško lepa Brda, a ne samo. Najraje fotografira krajino v vseh dnevnih urah, posebej rada fotografira dramatične tretine, ko narava dobi čisto drugo podobo v času neviht, dežja in zime, še najraje pa lepoto navideznega vsakdana. S svojim očesom in fotografskim objektivom zna ujeti tisto lepoto, ki je na razpolago vsem ljudem, ni pa

rečeno, da si večina vzame čas, da bi jo videla, občudovala. Sama pravi, da se na fotografske potepe ob koncu tedna najraje odpravlja sama. Zaljubljena je tudi v Vipavsko dolino in Laguno, kamor najraje hodi v zelo zgodnjih jutranjih urah. Lahko zapišemo, da Tamara išče tisto skrito lepoto, ki označuje naš prostor, ima poseben posluš za detajle, še najraje pa ima široke krajine. Da zna zasanjati, pričajo cele serije njenih odličnih fotografij nebesnega svoda in oblakov! Upajmo, da bo v kratkem še kje razstavljala!

JUP

Vladka Tucovič Sturman

JEZIKOVNICA

63

Dvojno ali dvoje državljanstvo

Zares sem vesela, kadar po elektronski pošti dobim odziv kakega od pozornih bralcev Jezikovnice z željo, naj pišem o tistem, kar bralce in uporabnike jezika bega ali moti. Tokrat je med drugim pisalo takole: "Predvsem pri komentarjih, denimo, o slovenskem pravosodju pisci redno govorijo o 'dvojnih merilih', ko gre v resnici za 'dvoja merila', ki so dveh vrst in v bistvu druga drugimi po vsebini povsem nasprotna. Po drugi strani raba množilnega števnika 'dvojen', 'dvojna', 'dvojno' nesmiselno širi vsebinski pomen na račun ločilnih števnikov. Moje razumevanje množilnih števnikov je, da opisujejo pojave, kjer gre za pomnožitve istega, kakor pri množenju v računstvu. Če ima hiša na primer tri različne plasti izolacije, ima v resnici troje izolacijo in ne potrojeno plast iz iste snovi. Gotovo pa je na mestu množilni števnik, če je uspešno podjetje svoj dobiček podvojilo v primerjavi z letom poprej". Iz piščevega besedila se vidi, da je gospod natančen opazovalec in da zna svoje trditve podkrepiti s primeri in logičnim razmišljanjem. Poglejmo v nadaljevanju, s čim bom napisala nadgradila v svojem odgovoru.

Zmeraj ko v jeziku opazimo kaj, kar pritegne našo pozornost, ker mislimo, da je napačno, neustrezno ipd., se splača lastno predvidevanje preveriti. Čeprav smo o čem lahko povsem prepričani, še vedno ni rečeno, da imamo prav, zato je moj prvi nasvet, da se o svojem jezikovnem občutku posvetujemo, ga primerjamo s tem, kaj o njem pravijo jezikovni priročniki (v knjižni ali spletni obliki), korpusi ali jezikovne svetovalnice, kakršen je jezikovni servis Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša, dostopen tudi prek

spletnega portala Fran. Tam so na voljo tudi slovarski viri v spletnih oblikah in prav tja sem šla pogledat, kako je z razliko med ločilnim števnikom dvojn in množilnim števnikom dvojen.

Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) števniki dvojn razlaga: "ki je dveh vrst: na vrtu so dvoji otroci, naši in sosedovi", pa tudi: "izraža število dveh pripeljanih, ki se v dvojnih saneh". Slovenski pravopis 2001 pa števniki dvojn opremi s kvalifikatorjem redko, čeprav ne ponudi ustrežnejšega nadomestila za obliko števnika, ki bi bila pogostejša. Po drugi strani je res, da ne naletimo pogosto na nujno, da bi ločilni števniki sploh morali uporabiti, da bi bili pri izražanju, jasni, kajne?

Pomenski razlagi pri števniku dvojn pa sta v SSKJ kar dve: "dvakrat tolikšen: vrtni dvojni dvojnoro", s podrobnejšo razlago "ki je iz dveh delov, enot: dvojni zaslužkar" in "ki je dveh vrst: doseči dvojen namen" ter "ki je dveh nasprotujočih si vrst: dvojna morala, živeti dvojnoro življenje". Hitro vidimo, da se pomenski razlagi "ki je dveh vrst" pri števniku dvojn in dvojn prekrivata, kar pomeni, da so slovaropisci že v prvi knjigi SSKJ (A-H), ki je

izšla leta 1970, ugotovili, da oba števnik pomenita dve vrsti. Letnico izdaje izpostavljam kot dokazilo, da ne gre za nikakršno novotarijo oz. domislek sodobnega jezikoslovja, ki se mu (po krivem?) očita, da je pri normi preveč svobodno.

Če sklenem: števniki dvojn v besedni zvezi dvojnoro merila torej ni napačen, saj dvojnoro lahko pomeni tudi, da je nekaj dveh vrst (kot sopomenka dvojn), ne le, da je kaj podvojeno.

Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Kratke**60. Jazz festival Ljubljana**

V sredo, 5. junija, so na Občini Trst predstavili 60. Jazz festival Ljubljana, ki bo letos potekal od 18. do 22. junija. V imenu občinske uprave je pozdravil odbornik Giorgio Rossi, ki je poudaril, kako glasba

Foto MČ

povezuje narode in kako kljub mejam in dejavnikom, ki so ločevali, je bilo v glasbi, kulturi in gledališču ozračje mittelevropsko in vedno zelo povezano. Prav tako se je predstavnik tržaške Hiše glasbe (Casa della musica) in umetniški vodja društva TriesteLovesJazz, Gabriele Centis, veselil sodelovanja s festivalom in s Slovenijo ter spomnil, kako velik mednarodni nivo je dosegel v letih. Sledil je podroben opis festivala, ki sta ga predstavila umetniški vodja Bogdan Benigar in Edin Zubcevic, žal samo v angleškem jeziku. Organizatorji hočejo na festival privabiti ne le evropsko publiko, temveč imeti širši odmev vse do ZDA. Na programu je kar 43 koncertov, največ v zgodovini te pobude, na osmih različnih prizoriščih. Eden večjih protagonistov bo gotovo John Zorn, ki se po 10 letih vrača na festival. Znamenitega organista bodo lahko ljubitelji gladbe poslušali brezplačno v torek, 18. junija, v Gallusovi dvorani ob 21. uri. Več info o festivalu na www.ljublijanjazz.si. / MČ

Iz naših občin ...

Svetnik stranke SSk na Občini Trst Igor Švab je po več kot dveh mesecih predal mesto predsednika občinskega sveta novoizvoljenemu Francescu Di Paoli. Igor Švab je kot podpredsednik časno zasedal mesto predsednika, saj je meseca marca predčasno odstopil Marco Gabrielli. To vlogo je prejel v zelo delikatnem trenutku, saj so takrat na občini obravnavali proračun in triletni plan. Dolžnost je Švab izvedel z veliko profesionalnostjo, za kar sta se mu občinski svet in župan zahvalili. Svetnik, ki bo zdaj spet na mestu podpredsednika, se je zahvalil za zaupanje.

Foto MČ

Deželna koordinacija
skupne lastnine v
Furlaniji-Juljski krajini

Autonoma dežela
Furlanija-Juljska krajina

Agrarna skupnost Jusov Srenj
v Tržaški pokrajini

**“Pravni aspekti srenj
in jusov in pomen razsodbe
v korist Jusa Opčine”
“Primer (vz)trajnosti”**

kot prilžnost za celovit razvoj ozemlja
in utrditev identitete prostora

Odprtje posveta in pozdravni nagovori

Institucionalni pozdrav: Igor Gabrovec, deželni svetnik FJK,
tajnik Predsedstva Deželnega sveta FJK

Marian Marcello, predseduje

Sodelujejo

Raffaele Volante, prof. odv., Univerza v Padovi

Peter Močnik, odv., Trst

Nevenka Bogataj, dr., Andragoški center Slovenije

Roberto Mazza, odv., Gorica

Mitja Ozbič, odv., Trst, Sežana

zaključek 13.00

Marian Marcello

predsednik Državne konzulte skupne lastnine

videoposnetek govora bivšega predsednika
ustavnega sodišča Paolo Grossi

Petek, 14. junija 2019, ob 9.30

**Deželni svet /dvorana T. Tessitori
ul. Giustiniano, 1 – Trst**

Projekt "Zastavimo skupne moči za skupne cilje" finančno podpira Avtonomna Dežela FJK (DZ 26/2007)

Italijanska republika priznava Skupno lastnino
"Močnejši danes kot včeraj" (Paolo Grossi)

Ponedeljkov večer v Društvu slovenskih izobražencev / Gost Igor Omerza

Kako mediji učinkovito ustvarjajo javno mnenje

Na enem zadnjih srečan pred poletnimi počitnicami je Društvo slovenskih izobražencev v Peterlinovo dvorano povabilo zelo zanimivega gosta in namenilo pozornost pereči, a izredno atraktivni temi. Gost večera je bil raziskovalec in publicist Igor Omerza, eden redkih Slovencev, ki pogumno in vztrajno razkriva razna premalo znana poglavja naše zgodovine iz časa komunističnega režima in skuša prekiniti zakon molččnosti o dobi pred demokratizacijo, ki še vedno vlada v Sloveniji. Omerza je tokrat predstavil svoja nova odkritja in dokaze o tesnih povezavah med zloglasno tajno policijo Udba z enim od osrednjih slovenskih medijev, z dnevnikom Delo. Kot je bralcem Novega glasa že znano (zaradi srečanja "Pod lipami"), je Omerza nova odkritja objavil v knjigi z naslovom *Temna stran Dela* (naslov se seveda nanaša na odmevno razstavo *Temna stran meseca*, ki je med prvimi razkrila mnoge kriminalne aspekte komunističnega režima). Avtor je knjigi dal podnaslov *Osupljiva anatomija režimsko-udbovskih labirintov*. Kot so se izrazili mnogi poslušalci ponedeljkovega večera, gre za zelo pomembno in zaslužno raziskovalno delo, ki je za Slovence neprecenljive vrednosti, saj nam Omerza pomaga razčiščevati našo bližnjo preteklost. Treba pa se je zavedati, da je njegovo delo tudi pogumno in izredno težavno: kot je splošno znano, je tajna politična policija komunističnega režima Udba skušala zabrisati sledi svojega kriminalnega delovanja z zloglasnim nalogom šefa slovenske tajne politične policije, Ivana Eržena (z dne 7. marca 1990), po katerem so uničili velik del udbovskih dosjejev. Kot piše Omerza v svoji knjigi, je lahko do leta 2010 na podlagi Janševskega zakona o arhivih imel neoviran dostop do redkih ostankov dokumentov; po tem letu pa so raziskovalci, ki želijo priti do resni-

jenje vseh njegovih sodelavcev z jemanjem njihovih tipkopisov v akciji "Vipava" (iskali so namreč neki "sovražni govor", anonimko, napisano s pisalnim strojem). V Omerzovi knjigi pa je seveda dokazov o prepletenosti vladajoče partije in Udbe z medijem Delo še več. V zvezi s tem je zanimiv tudi podatek, da je leta 1941 komunistično Delo ob napadu na Slovenijo s strani treh

Foto damijon

okupatorjev onemelo oz. je nehalo izhajati, saj je šlo za obdobje sporazuma Ribbentrop – Molotov, torej se ni moglo izraziti proti zavezniku Sovjetske zveze. Šele ob napadu Hitlerja na Sovjetsko zvezo je medij zopet spregovoril z jasno začrtano linijo NOB-ja.

V prvem poglavju Omerza analizira orkestrirane napade in sramotitev Edvarda Kocbeka v Slovenskem poročevalcu in tedniku Ljudska pravica ob objavi zbirke novel *Strah in pogum* leta 1952. Kot znano, gre za iskanje pretveze, da se Kocbeka znebijo iz političnega vodstva, saj partiji po prevzemu oblasti ni bil več koristen. Novele naj bi bile premalo režimsko napisane, njihovega avtorja pa so napadali predvsem njegovi nekdanji sorbci in prijatelji, Tone Fajfar, Josip Vidmar

(po izrecnem naročilu Borisa Kidriča), pa tudi Miško Kranjec, Jan Milčinski; dr. Jože Potrč je izbral koncert ob obletnici Louisa Brailla za napad na Kocbeka v uvodnem govoru itd. Kocbek se na vse napade ni imel možnosti javno odzvati in se braniti. Komentiral jih je lahko le v svojih dnevnikih, ki pa so bili seveda objavljeni mnogo let kasneje. Februarja 1952 je Kocbek pod prisilo odstopil od politične funkcije.

Kocbekov zvesti prijatelj, tržaški pisatelj Boris Pahor, pa je še pred "pogromom" v Sloveniji objavil v Primorskem dnevniku pohvalo Kocbekove umetniške proze, posebej *Strah in pogum*. To je najprej nič hudega sluteči urednik Renko objavil; kasneje pa je bil zaradi tega tudi Pahor s strani tržaškega Primorskega dnevnika deležen hudih napadov.

Pisatelj in (dokazano) sodelavec Udbe Jože Javoršek je leta 1974 ob Kocbekovi 70-letnici po naročilu v Delu vsak teden skozi tri mesece pisal feljton z naslovom *Dnevnik*, v katerem je napadal in žalil Edvarda Kocbeka, nato pa to nadaljeval še v knjigi *Pičevci*.

Leto kasneje, 1975, se je Kocbek odločil za pogumen intervju z Alojzom Rebulo in Borisom Pahorjem z naslovom *Edvard Kocbek, pričevalec našega časa*. V njem Kocbek po 30 letih terorja in ukaznega molka spregovori o slovenskih množičnih povojnih pobojih vršenih neoboroženih domobrancev in civilnega prebivalstva. Kocbek v njem kliče na odgovor odgovorne za zločine, vendar ne da bi omenjal imena. Omerza pa je iz Kocbekovih dnevniških zapisov razbral imena tistih, ki so bili po njegovem odgovorni za največji zločin v slovenski zgodovini, in sicer: Edvard Kardelj, Boris Kidrič, Miha Marinko, Ivan Maček, Boris Kraigher in Lidija Šentjerc. Po objavi tega intervjuja se je v Sloveniji začela neusmiljena enoletna udbovska in medijska kampanja proti Kocbeka in tržaškima pisateljema. S Kocbekom sta v Delu obračunavala npr. Veigel in Kučan; v novih napadih so sodelovali tudi Fajfar, Breclj, Vipotnik, Ribičič, Vidmar, Popit, Javoršek itd.

/str. 16
P in

Šmarnični koncert na Opčinah Pesmi Mariji v čast

V petek, 31. maja 2019, so v župnijski cerkvi sv. Jerneja na Opčinah obeležili konec Marijinega meseca z že tradicionalnim šmarničnim koncertom, ki ga vsako leto prireja domači cerkveni pevski zbor v sodelovanju s tržaško Zvezo cerkvenih pevskih zborov.

Koncert so uvedle mlade pevke deklishe vokalne skupine Vesela pomlad, ki so ob spremljavi klavirja Alenke Cergol in violine Iztoka Cergola zapele tri uglasbitve pesmi *Ave Maria*. Zbor je vodila Andreja Štucin Cergol. Sledil je sklop solističnih točk: s spletom pesmi, posvečenih Mariji, so se predstavili sopranistki Marta Fabris in Mojca Milič ter tenor Marjan Štrajin. Spremljala sta jih Vinko Škerlavaj na orgle in Živa Furlan na trobento. Instrumentalista sta nastopila tudi sama, z izvedbo Bachove *Ave Marie*

in Purcellove *Trumpet Tune*.

Nato je bila na vrsti prilžnostna misel, ki je bila tokrat zaupana članu župnijske skupnosti od Banov, Pavlu Vidauu. Vidau se je spomnil časov, ko je kot otrok

hodil k šmarničnim mašam in od župnika vsak večer dobil podobico, s katero so otroci dobili dokaz, da so se maš, posvečenih

Mariji, redno udeleževali, in bili ob koncu meseca nagrajani z romarskim izletom. Svoje razmišljanje je nadaljeval s kritiko današnje družbe, v kateri se zdi, da nihče nima več časa za umirjeno, trezno razmišljanje o življenjskih vrednotah, saj je tehnologija zavzela vsako področje našega življenja. Prilžnostnemu govoru je sledil

Bana zapela Ciganovo *Zvonovi v zvoniku*, Leskovarjev *Oče naš* in Hladnikovo *Marijo, skoz' življenje*. Zadnji pa je nastopil še mešani cerkveni pevski zbor Sveti Jernej, ki ga prav tako vodi Janko Ban. Dirigent se je odločil, da bo letošnji nastop posvetil izključno goriškim jamejskim skladateljem in tako tudi počastil pred kratkim preminulo profeso-rico Lojzko Bratuž, hčerko skladatelja Lojzeta Bratuža, ki nas je zaradi fašističnega mučenja prerano zapustil. Ob koncu je prisotne pozdravil openski župnik, gospod Franc Pohajč, ki je izrazil veliko zadovoljstvo ob ohranjanju tako lepih glasbenih tradicij, s katerimi pevci vsako leto počastijo Boga in njegovo mater. Sledil je dolg aplavz v voščilo pevcu MePZ Sv. Jernej Vinku Miliču, ki je pred kratkim praznoval okrogli jubilej.

Koncert se je končal s skupno pesmijo *Marija, skoz' življenje* ob spremljavi orgel in trobente.

Mojca Petaros

Celodnevni obisk ministra Česnika na Tržaškem in Goriškem

Gost iz RS si je ogledal naša športna središča

Minister Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter Jožef Česnik se je v petek, 7. junija 2019, mudil na Tržaškem in Goriškem. Na celodnevnom obisku so ga sprejela slovenska športna društva, ki delujejo v Italiji. Obisk se je začel v Športnem centru Silvano Kljaban v Dolini, kjer ga je poleg predstavnikov AŠD Breg in AŠD Dolga Krona sprejel tudi župan dolinske občine Sandy Klun. Sledil je ogled Stadionu 1. maja pri Sv. Ivanu, v centru Trsta. Tu so ga pričakali predsednik ZSSDI Ivan Peterlin ter predstavniki društev KK Adria, ŠZ

Bor, AKK Bor, KRUT, OZUS, SPDT, ŠC M. Klein. Predsednik Peterlin je izrazil dobrodoščilo ministru in mu povedal, da se nahaja na Stadionu, ki je zibelka slovenskega športa v Italiji, kjer je v povojnem obdobju zaživela slovenska športna dejavnost, in ne samo ta. V mestu so velike težave in jezikovni pritisk je najmočnejši. Prav tisto jutro je potekala osnovnošolska olimpijada, na kateri je tekmovalo 300 otrok, kar dokazuje našo borbenost in našo željo, da obstanemo. Minister je povedal, kako cenil delo, ki ga opravljajo Slovenci v mestu in na podeželju, in kako je pomemben šport, ki

je od nekdaj dejavnik združitve. Predsednik ZSSDI je nato ministru orisal tudi načrt nove polivalentne stavbe, ki bi postala nov hram športa. Stala bi ob šolah pri Sv. Ivanu in bi omogočala študentom, da bi varno odhajali na športne dejavnosti takoj po šolskih obveznostih, ne da bi se vračali domov, kar je za dijake in straše, ki ne živijo v središču mesta, večkrat problematično in mučno. Po kosilu si je minister ogledal sedež Tržaškega pomorskega kluba Sirena v Barkovljah (prisotni predstavniki TPK Sirena in JK Čupa), kotalkališče na Pikelcu na Opčinah (prisotni predstavniki AŠD Che-

Foto MČ

erdance Millenium, AŠZ Gaja, SK Brdina, AŠZ Jadran, NK Kras Repen, AŠD Polet, AŠD Primo-rec, Sklad Mitja Čuk, AŠZ Sloga, AŠD Sloga Tabor, AŠD Zarja) in športni center v Zgoniku (prisotni predstavniki SK Devin, ŠD Grmada, ŠD Kontovel, AŠK Kras, AŠD Mladina, AŠD NK F. C. Primorje, AŠD Shinkai klub, AŠD Sokol, ŠD Vesna, AŠD Sistiana - Sesljan). Sledil je prihod na Goriško, in sicer na nogometno igrišče v Sovodnjih ob Soči, kjer so ministra Česnika sprejeli predstavniki društev DSL Doberdob, MTS Doberdob, AŠZ Mladost, ŠZ Soča, AŠD Sovod-

nje, AKŠD Vipava, AZŠR Vipava. V samem mestnem središču pa si je ogledal telovadnico in vadbene prostore v Kulturnem domu (prisotni predstavniki AŠZ Dom, AŠD Juventina, AŠD Mavrica, SPDG, AKD Šilec, AOK Val) in telovadnico Slovenskega športnega centra Mirko Špacapan (prisotni predstavniki ARDSM Čarnik, APŠD Naš Prapor, AŠZ Olympia, SKŠRD Tržič, PDB). Predstavnika Olympie Andrej Vogrič in Hadrijan Corsi sta ministru pokazala center in opisala problematike, s katerimi se spoprijemajo. Vogrič je poudaril, kako Slovenci v Italiji

uspešno delamo na športnem področju in dosegamo rezultate, saj v nasprotju z italijanskimi društvi naš glavni cilj ni dobiček. Finančna plat pa je vsekakor pomembna, predvsem za vzdrževanje prostorov in opreme, kar je izpostavil Corsi, ki je povedal, da niso nujne velike vsote, ampak vsaj take, ki krijejo manjše vsakdanje posege. Ministra so po napornem celodnevnom obisku primerno pogostili v Trziču, kjer je potem v kinodvorani Kinemax prisostvoval Zlatemu letu, nagrajevanju naših najboljših športnikov.

MČ

Katja Ferletič

TAKI SMO (77)

Pokol na Trgu nebeškega miru za Kitajsko še vedno le "dan političnih nemirov"

Pred 30 leti, ko je v Evropi padel berlinski zid in je propadlo več komunističnih režimov, je kitajska vojska krvavo obračunala z miroljubnimi študentskimi protestniki na velikem trgu v Pekingu. 14. aprila 1989 se je na Trgu nebeškega miru začela vrsta demonstracij in protestov študentov, intelektualcev in delavcev za večjo politično in družbeno svobodo, za demokracijo in človekove pravice proti avtoritarnim oblastem in obstoječi ekonomski politiki, ki jo je izvajala komunistična partija. Študente, intelektualce, delavce, ki sta jih skrbeli stalno naraščajoča inflacija in korupcija, je na ulice pognala nepojasnjena smrt liberalnega člana kitajske komunistične partije in nekdanjega generalnega sekretarja Hu Džaobanga, ki ga je partija dve leti prej odstavila s položaja, potem ko se je odkrito uprlo državnemu vodstvu. Demonstracije so se krvavo končale po posredovanju kitajske ljudske armade 4. junija. Pokol se je zgodil v noči s 3. na 4. junij, ko je kitajska vojska s tanki in tovarnjaki zapeljala v množico - vojaki so streljali nanjo, medtem ko so se neoboroženi protestniki branili s kamenjem. Podatki o mrtvih in ranjenih se po tridesetih letih še razlikujejo: po uradnih virih je bilo ubitih 319 ljudi, organizacija Rdeči križ, druge mednarodne organizacije, svetovni mediji in priče, ki so bile neposredno

vkjučene v dogajanje, pa trdijo, da je življenje izgubilo celo 12.000 protestnikov, več kot 120.000 nasprotnikov režima po vsej državi pa so tedaj zaprli. Tedaj se je režim odzval tudi s krepitvijo nadzora in zatiranjem pripadnikov različnih verskih skupnosti - zaprli, mučili in ubili so na stotine tisoč Ujgurov in drugih muslimanov, tibetanskih budistov, kristjanov, katoličanov in taoistov, ki so skušali braniti svoje templje pred uničenjem. O pokolu se je gotovo v kolektivni spomin zarisala znamenita fotografija fanta, študenta, "neznanega upornika" na Trgu nebeškega miru, ki je neoborožen stal pred pred kolono tankov. Za vladajočo komunistično stranko so protesti še tabu. Še danes, po tridesetih letih, skuša kitajska vlada nadzorovati dogajanje na trgu in omejevati vse manifestacije v spomin na 4. junij 1989, poleg tega pa opravlja grobo cenzuro nad vsemi informacijami na različnih medijih v zvezi s pokolom. Kitajske oblasti so tudi pred letošnjo obletnico manifestacij na Trgu nebeškega miru poostrele varnost in povečale nadzor nad "uporniki", "disidenti", ki živijo v režimu hišnega pripora, poleg tega so na spletu blokirale vsebine, povezane s pokolom, še bolj omejevali pa je tudi dostop do Googla. Obletnice pokola nikoli niso javno zaznamovali, vsako leto pa potekajo spominske slovesnosti v Hongkongu, Macau in Tajvanu. V Hongkongu, ki se je pod kitajsko oblast vrnil leta 1997, se je slovesnosti udeležilo več tisoč ljudi, ki so se na nogometnem igrišču Victoria Park s prižigan-

jem sveč in glasnimi slogani spomnili žrtev komunističnega režima, povsod drugje na Kitajskem pa so oblasti prepovedale katerokoli navedbo o pokolu. V tednih pred za stranko in komunistično pekingško vlado najbolj "občutljivimi" in nevarnimi obletnicami, postajata cenzura in represija še intenzivnejši, prav tako blokade in preverjanja interneta. Med 31. majem in prvim junijem letos je spletno družbeno omrežje Twitter "pomotoma" ustavilo račune okoli sto kitajskih političnih komentatorjev, ki živijo izven države in so javno kritični do kitajske vlade. V izjavi, ki so jo predali javnosti, so predstavniki omrežja izjavili, da vsak teden ustavijo na svetovni ravni od 8 do 10 milijonov računov zaradi kršenja pravil, tisti kitajskih komentatorjev so tokrat "slučajno" bili med temi - dvom, da pravila avtocenzure Twitterja sovpadajo s tehnikami zatiranja kitajskega režima, pa se je na spletu vsekakor pojavil. Kitajska vlada vsako leto dvigne višino denarnih naložb za razvoj tehnologij kontrole in cenzure na spletu, poleg tega uporablja najnovejše sisteme, ki avtomatično

prepoznajo vsebine in članke zoper režim in jih blokirajo. Ti sistemi so npr. "blacklist" oz. seznam prepovedanih besed, ki jih hitreje in natančneje upravljajo umetne inteligence in programi za samodejno prepoznavanje slik in glasovnih posnetkov. Ob ugotovitvi prekrškov državni organi kaznujejo posamezne uporabnike, pravno odgovorne pa so tudi spletne platforme - od novembra lani so uvedli nova pravila, s katerimi kazensko preganjajo vse uporabnike spleta, ki po njihovem mnenju "ponarejajo" zgodovino komunistične partije in objavljajo podatke, ki ne sovpadajo z uradnimi. Tudi največji kitajski spletni iskalnik Baidu sledi navodilom vlade, da vedno na prva mesta postavlja novice iz uradnih vladnih virov, zlasti tiste o voditeljih komunistične partije in njihovih dejavnostih. Druga velika kitajska spletna podjetja cenzurirajo od 5 do 10 tisoč vsebin vsak dan (približno 5-7 objav na minuto) - gre tako za pornografski in nasilni material kot za vsebine, ki obravnavajo zgodovinske in politične dogodke. Med novicami, ki jih informatični sistemi blokirajo že pred objavo, so vse tiste, ki obravnavajo dogajanje v Tibetu in Tajvanu, kar se tiče dogodkov na Trgu nebeškega miru, pa vse informacije o dogajanju med dnevi protestov, fotografije in imena udeležencev.

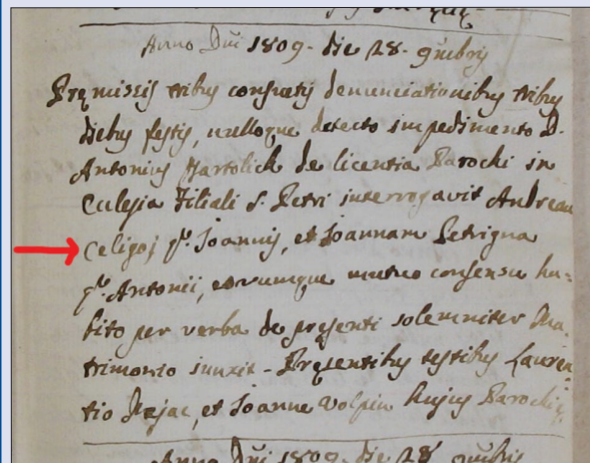
Trideset let kasneje velja eno najbolj krvavih poglavij v sodobni kitajski zgodovini še vedno za najbolj očiten primer kršenja človekovih pravic. Danes na Trgu nebeškega miru tankov in s kamenjem oboroženih manifestanov sicer ni več, kitajsko gospodarstvo se razvija, dogodki iz leta 1989 pa so še vedno označeni le kot "politični nemiri", ne pa kot pravi boj za demokracijo tistih ljudi, ki še vedno upajo, da bo mogoče, ob izboljšanju življenjskih razmer in ekonomskem razvoju, zagotoviti tudi njihove temeljne svoboščine.

PRIMORSKI PRIIMKI (81)

ČELIGO

Priimek Čeligo je eden najstarejših slovenskih priimkov, saj izhaja iz ene najstarejših slovenskih besed. Nastanek gre iskati enako

spremenil v Čeligo. Priimek so prvi nosilci dobili bodisi zaradi čebelarstva bodisi zaradi imena

Andrej Čeligoj se je priženil v Šupetru leta 1809. Od kod, se ne ve. Verjetno iz okolice Postojne ali Ilirske Bistrice. Poročno knjigo hrani Škofjški arhiv Koper.

kot pri pogostejšem priimku Čeligoj, saj je zadnja črka v stoletjih verjetno odpadla.

Končnica GOJ je staroslovenska. Gre za izrazito alpskoslovensko besedo, ki je severno od Alp ne najdemo. Torej ostanek praslavensčine. Beseda je v začetku pomenila življenje. Kot končnica pa je bila verjetno v uporabi kot beseda živeč ali gojiti. Torej pojasnjuje prvo besedo. Tako so nastajale besede za poklice oziroma dejavnosti. Žitigoj se je preživljal z žitom (poljedelec), Borigoj pa z bojem (vojščak). Če to sklepanje drži, razmišlja jezikoslovec dr. Marko Kos, bi bil Čeligo (j) lahko čebelar. Slovani so namreč nabirali divji med in čebele verjetno že zelo zgodaj udomačili. Čebeli so v praslavščini rekli Bčela. V hrvaščini je izraz ostal vse do danes podoben: pčela. V slovenščini pa je težje izgovorljiv prvi B izginil. S staroslovensko končnico GOJ, ki je postopoma postala brezpomenska pripona, so tvorili najprej imena, potem pa tudi priimke. Čeligoj je bilo tako tudi staroslovensko osebno ime. Po letu 1300 pa je nastal tudi priimek Čeligoj, ki se je kasneje

očeta, po katerem so sinovi dobili priimek.

Priimek Čeligo je avtohtoni istrski priimek, ki je nastal v Šupetru. To je vas nad Dragonjo, ki se uradno imenuje Sv. Peter. Tja se je priselil in priženil Andrej Čeligoj. Njegov priimek so župniki najprej pisali kot Čeligoj, po poroki pa so ga spremenili v Čeligo. Priimek Čeligo je tako razmeroma mlad, saj je nastal okoli leta 1815.

Priimek počasi izginja. Trenutno je v Sloveniji le še 31 ljudi s tem priimkom. Leta 2006 jih je bilo 36. Vse kaže, da so vsi nosilci tega priimka, tudi tistih nekaj, ki jih živi na Goriškem, v Podravju ali Italiji, iz iste korenine. Kot zanimivost naj omenimo, da priimek v ženski obliki Čeligova najdemo

tudi na Slovaškem. Ampak v resnici ne gre za priimek Čeligo, marveč za priimek Čeliga.

Rodbina Čeligoj in Čeligo si po priimku verjetno niso v sorodu. Še bolj gotovo pa si rodbina Čeligo ni v sorodu z mariborsko pivovarsko rodbino Čeligi. Zelo pozorni je treba biti tudi na priimek Čelik, ki so ga včasih pisali Celig, saj gre za povsem drugi priimek.

Star nagrobnik Ivana Čeliga (1871-1929) na pokopališču v Šupetru.

Tino Mamnič

Aktualni politični dogodki na Slovenskem

Evropska zveza zahteva reforme od Slovenije

Javna občila, naklonjena vladi in koaliciji, so pri poročanju vztrajno zadrževali, da je bila udeležba izvajalcev slovenske različice pobude Tri morja, ki združuje 12 držav med Baltskim, Jadranskim in Črnim morjem, ki so jo dva dni uprizorjali v Ljubljani in na drugih prizoriščih, tako velika, da je pomenila največji dogodek v vsej zgodovini samostojne slovenske države. Udeležencev, diplomatov in poslovnežev, je bilo res veliko število, domnevno okoli 600, toda ti so prikazali predvsem svoj blišč in dokazovali svojo resnično ali ustvarjeno veličino, saj so se med seboj bolj pogovarjali, kot pa se o čemer koli bistvenem dogovorili. Izvajalci slovenske različice pobude Tri morja, tudi v zaključni inačici, niso navedli skoraj nič konkretnega, razen obljube, da bo 12 držav med seboj še

sodelovalo, tudi za ohranjanje "čezatlantskih odnosov". Zaradi vloge politika in premiera ter razsežnosti in morebitnih posledic intenzivnega delovanja z množico nastopov v slovenski in mednarodni javnosti je bolj kot katera koli zunanja manifestacija aktualen Marjan Šarec. On se zdaj zavzema za povezovanje svoje Liste Marjana Šarca in sredinskih vladnih strank, kar naj bi bile Desus, Stranka moderne centra in še nekoliko obotavljiva Stranka Alenke Bratušek. Tak politični blok pod vodstvom Marjana Šarca bi na naslednjih volitvah postal sogovornik Janeza Janše oziroma bi bil alternativa njegovi stranki, SDS. Voditelji omenjenih strank so se začeli povsem prilagajati Marjanu Šarcu, tudi v upanju, da bi premier koga med njimi predlagal za novega evropskega komisarja iz Slo-

venije. Dobrikata ali skoraj udinjata se mu zlasti Karl Erjavec, predsednik Desusa in "večni minister", in dr. Miro Cerar, predsednik Stranke modernega centra, ki je v zadnji fazi razkroja. Časnikar, urednik in politični analitik Bojan Požar je prepričan, da bo Miro Cerar v slovensko zgodovino prišel kot najslabši predsednik vlade. Ugledni ocenjevalec slovenske politike, kar Bojan Požar je, je na svoji spletni strani zapisal, "da ne gre pozabiti žal nespornega dejstva, da bodo odslej vsi tuji diplomati in vse tuje države dobro vedele, da ima Slovenija novega zunanega ministra, Mira Cerarja, ki nima več nobene politične teže, nobenega vpliva in nobene politične moči".

V razmerah in vzdušju, ko se politika ukvarja predvsem sama s sabo, ni pravih odzivov in pripra-

vljenosti za izvajanje reform, ki jih vztrajno navaja in zahteva Evropska komisija (vlada). Le-ta tudi v novih priporočilih za leto 2019 in 2020 opozarja, "da v Sloveniji ni ukrepov zlasti za zdravstveno reformo, dolgotrajno oskrbo ljudi v težavah in za vzpostavitev stabilnega pokojninskega sistema. Manjkajo tudi ukrepi za boljšo okoljsko usmeritev Slovenije, pa za privatizacijo podjetij v državnih lasti. V Bruslju nadalje opozarja na tiste prejemnike pokojnin v Sloveniji, ki so na pragu revščine ali pod njim. Skoraj 70 odstotkov samozaposlenih ljudi se odloča za plačevanje najnižjih prispevkov v pokojninske sklade, zaradi česar bodo upravičeni le do najnižje starostne pokojnine. Časnikarka in urednica Ranka Ivelja je v časopisu Dnevnik zapisala, "da v domovih za starejše ljudi osnovni standard človeškega dostojanstva postaja luksuz, ki si ga lahko privoščijo le izbranci. Vsi drugi oskrbovanci v domovih za upokojeince pa bodo morali biti zadovoljni s pristo posteljo, ki jo bodo trikrat na dan obrisali in razkužili. Elite pa bodo seveda poskrbele zase".

Med velikim številom knjig z različno vsebino, ki izhajajo v Sloveniji, se v zadnjem času zdi posebej izvirna in aktualna tista z naslovom *Slovenija, vstan!*, ki jo je napisal Gašper Blažič, dolgoletni časnikiar tednika Demokracija. V svojem novem delu ob-

javlja številne kolumne, ki jih je napisal med letoma 2012 in 2019. V novi knjigi se ni veliko ukvarjal s komentiranjem dnevnopolitičnih tem, saj je prepričan, da je v slovenski državi potreben civilnodružbeni pre-

Sloveniji v resnici nismo premaknili nikamor. Slovenija, ki verjetno obstaja samo še na papirju, ni naredila miselnega preskoka iz prejšnje države. Slovenija se še ni ustalila. Velika škoda je, da ljudje tega ne zaznajo. V tu-

Gianni Rijavec (foto dd)

jini je slovenstvo še zelo živo v zavesti naših rojakov. Pri nas v domovini pa izginja duh, izgublamo tla pod nogami, iz dneva v dan je manj Slovenije. Malo poglejte naokrog, saj tega ni težko ugotoviti. Upam, da se bo pravo spoznanje o tem zgodilo na miren način, brez velike katastrofe". Med osrednjimi dogodki je bila na prvo junijsko soboto spominska in spravna slove-

snost v Kočevskem rogu. Počastili so spomin na te in druge žrtve revolucije, pa tudi na tiste, že pokojne, ki so pri zločinških dejanjih morali sodelovati. Osrednji govornik je bil letos zgodovinar dr. Renato Podbersič, sodelavec Študijskega centra za narodno spravo. Bil je prvi Primorec kot govornik na tej slovesnosti. Zato je v svojem govoru podrobno obravnaval tudi revolucijo na Primorskem in njene žrtve. Spominske in spravne slovesnosti v Kočevskem rogu se je udeležil tudi predsednik Slovenije, Borut Pahor. Na vprašanje dr. Renata Podbersiča je poudaril, da podpira obstoj in delovanje Študijskega centra za narodno spravo, pa tudi TV oddajo Pričevalci. Marijan Drobež

Na literarni matineji v knjigarni Celjske Mohorjever na Nazorjevi v Ljubljani so bile 3. junija v gosteh štiri mlade avtorice, ki so predstavile dve novi publikaciji. Jasna Reščič je skupaj z ilustratorko Valentino Lazar predstavila svoj knjižni prvenec Mrzlca, o izbruhu virusa na Goriškem, ki je izšel pri Goriški Mohorjevi družbi. Celjska Mohorjeva družba je izdala slikanico izpod peresa Nežke Klavžar z ilustracijami Evgenije Jarc z naslovom Škrbabober. Knjiga govori o Bobru Petru, ki ga je, kljub temu da je izgubil zob, čakalo še veliko pustolovskih dogodivščin. Pogovor o živalskih, vilinskih in tudi povsem človeških težavah in njihovem reševanju je skupaj z mladimi ustvarjalkami v sodelovanju obeh sestrskih Mohorjevih družb popestrila prof. Marija Češut.

Foto Ema Hostnik

Na literarni matineji v knjigarni Celjske Mohorjever na Nazorjevi v Ljubljani so bile 3. junija v gosteh štiri mlade avtorice, ki so predstavile dve novi publikaciji. Jasna Reščič je skupaj z ilustratorko Valentino Lazar predstavila svoj knjižni prvenec Mrzlca, o izbruhu virusa na Goriškem, ki je izšel pri Goriški Mohorjevi družbi. Celjska Mohorjeva družba je izdala slikanico izpod peresa Nežke Klavžar z ilustracijami Evgenije Jarc z naslovom Škrbabober. Knjiga govori o Bobru Petru, ki ga je, kljub temu da je izgubil zob, čakalo še veliko pustolovskih dogodivščin. Pogovor o živalskih, vilinskih in tudi povsem človeških težavah in njihovem reševanju je skupaj z mladimi ustvarjalkami v sodelovanju obeh sestrskih Mohorjevih družb popestrila prof. Marija Češut.

Z 2. strani

Zasebno šolstvo, ...

Danes je že splošno znano dejstvo, da je šele po osamosvojitvi (1991) z vsilo silo izbruhnila na dan literatura o zamočlani zgodovinski resnici o bridki usodi TIGR-a pod komunizmom, kar je bilo v prejšnjem režimu tabu tema. Npr. knjižno delo Tatjana Rejec *Partija in Tigrovci* (Slovenska Matica, Ljubljana, 2006), ki dokazuje, da je šlo pri zagonetni smrti treh vodilnih Tigrovcev (Ferda Kravanja, Maksa Rajca in Antona Majnika) za zahrbtno likvidacijo s strani Udbe. Pa da so arhivi Udbe polni seznamov Tigrovcev, ki so jih še v povojnem času zasliševali. Iz knjige izvem tudi, da so še najbolj mrcvarili njenega soproga Alberta Rejca, enega od ustanoviteljev TIGR-a in njegovega političnega ter organizacijskega vodjo, ga vlekli po zaporih in mu do smrti (1976) prepovedovali, da bi v javnosti ali medijih karkoli pisal o TIGR-u. Znana je tudi izjava dolgoletnega predsednika koprške borčevske organizacije Cirila Peliconca, "da so mu po vojni hladno ustrelili brata, in to zgolj zato, ker je bil Tigrovec" (Svobodna misel, 14. 9. 2007). Pa informacija o ugrabitvi in likvidaciji Zorka Ščuka, enega vodilnih Tigrovcev (Delo, 8. 8. 2015), kot tudi informacija o bridki usodi znanega Tigrovca Vladimirja Manjkoča (PD, 7. 9. 2009), ki je

po vojni, v času kominforma, padel v mlino Udbe in končal na Golem otoku s posledicami, ki so ga spravile v grob že pri 43. letih. V diplomskem delu se npr. ne omenja novjših ugotovitev, da je bil žrtev zahrbtno likvidacije tudi sam Janko Premrl Vojko, pa da je Tigrovce na Mali gori pri Ribnici leta 1941 izdal komunist Filip Tekavec, kar se je končalo s smrtjo vojaškega vodje TIGR-a Danila Zelena. V njem ne najdemo niti besedice o tem, da je na nekatere zahteve preživelih Tigrovcev (po proučitvi zgodovine TIGR-a, po njegovi rehabilitaciji in ustanovitvi posebne veteranske organizacije) CK ZKS dne 13. 6. 1958 (Primorski rodoljub, št. 5/2001), to je še poldrugo desetletje po končani vojni, pljunil po TIGR-u z naslednjimi uničujočimi ocenami. "TIGR ni bilo napredno gibanje, čeprav je bilo usmerjeno proti fašizmu, ker to ni bila zavestna politična akcija, ampak narodnoosvobodilno gibanje (Mitja Ribičič). Pa, "da se za sedanjo akcijo teh ljudi skrivna načrtna, tuja imperialistična obveščevalna akcija" (Boris Kraigher), in "da naj vse te nam sovražne elemente zasliši notranja uprava" (Ivan Maček). Da ne omenjam posebej medvojnje in povojne usode drugih primorskih domoljubov, ki so tudi bili neke vrste Tigrovci. Kot npr.

ugrabitve in likvidacije dr. Andreja Uršiča 14. 9. 1948 (Slovenec, 24. 4. 1995), pa zahrbtno umor književnika in politika dr. Stanka Vuka, njegove žene Danice Tomažič (sestre Pinka Tomažiča) ter njenega znanca dr. Draga Zajca v Trstu, marca 1944 (gl. knjigo novinarja Martina Breclja *Anatomija nekega zločina*). Pa npr. tragične usode primorskih padalcev in čedrmacev, vključno z njihovimi zahrbtnimi poboji, obsodbo na smrt in z 82 let skupno prestanimi zapornimi kaznimi in tako naprej brez konca. Pri tem sprašujem ministra Pikala, kako je lahko kot raziskovalec in pedagog, zavezan resnici, potrdil diplomo študenta, ki je očitno namenoma zamočlal vso navedeno in še drugo literaturo o bridki usodi TIGR-a pod komunizmom, ki je izbruhnila na dan šele po osamosvojitvi, ter zaključil svoje diplomsko delo z mastno podčrtano izjavo, da zavrača "tezo o zamočlanosti TIGR-a v prejšnjem režimu", kar je velika ogabna manipulacija, ki bi si jo človek s količkaj osebnega dostojanstva ne smel dovoliti. Kajti v prejšnjem režimu ni bilo napisane niti ene same vrstice o nasilju in zločinih partije nad Tigrovci. Kot bi Pikalo tudi ne smel dovoliti izjave, da so bili vodilni Tigrovci v času komunizma "do neke mere marginalizirani", ko pa je očitno, da so bili kar "do velike mere likvidirani". Komu smo kaj slabega storili, da moramo prenašati to bedo na čelu države?

Tino Mamič

DALMATINO

23

Duhovniki, žrtve pedofilov

Duhovniki doživljajo velike pritiske. Zaradi demografskih sprememb in birokracije so vse bolj obremenjeni. Večinoma preobremenjeni, velikokrat izgoreli. A ostajajo tiho in delajo naprej. Tako kot stoletja doslej. Zavezani celibatu, skromnosti, delavnosti in pobožnosti. Zaradi vseh teh odrekanih ni nič čudnega, da so prav duhovniki tisti, ki so narod ohranili in ga narодно in kulturno ozaveštili. Duhovniki so bili vedno nosilec narodovega razvoja, tako filozofskega kot gospodarskega. Slovenski duhovniki so odkrivali nove svetove in po njih se zato imenujejo mesta in pokrajine. Slovenski duhovniki so opismenjevali in izobraževali ljudi, napisali prve slovenske besede in napisali prvo slovensko knjigo. Slovenski duhovniki so ključno prispevali, da je Slovenija leta 1918 ustanovila svojo prvo državo skupaj s Hrvati in Srbi. Slovenski duhovniki in slovenski kristjani so bili najmočnejša opozicija komunistični diktaturi, pa tudi glavni nosilec demokratičnih sprememb in osamosvojitve.

Duhovniki so tarča
Sam bi med vsemi poklici na svetu ravno duhovniškega postavil kot najpomembnejšega. Mediji, posebej slovenski, pa so ravno do duhovnikov neprizanesljivi in velikokrat sovražni. Pa tudi ljudje radi na internetu po brskamo, kakšna je cena avtomobila, ki si ga je kupil župnik. Hitro opazimo in to še hitreje povemo naprej tudi, ko gre župnik v kako boljšo restavracijo.

Zato so prav slovenski duhovniki postali prva asociacija ob besedi pedofilija. O pedofilskih škandalih duhovnikov se namreč na dolgo in široko poroča. Ne pove pa se, da je zločinov duhovnikov pedofilov bistveno manj, če jih primerjamo s številno zločinov očitov pedofilov, stricev pedofilov, učiteljev pedofilov in trenerjev pedofilov.

Dovolj je
Pred dnevi sem govoril s starejšima duhovnikoma. Govorila sta z bolečino in obsodbo pedofilije med duhovniki. Pozdravila sta tu-

di civilnodružbeno pobudo Dovolj. je, ki pomaga Cerкви pri samoočiščenju. Povedala pa sta tudi tole misel. Cerkev je začela obračunavati s pedofilijo v svojih vrstah in bo, čeprav prepozno, to v nekaj letih uredila. Država pa tega še ni začela. In ne vemo niti, kdaj bo začela. Če bo začela.

V Sloveniji statistični podatki kažejo, da je zlorabljen kar petina vseh otrok. V številkah to pomeni kakih 70.000 otrok. Policija letno obravnava samo kakih 140 primerov. Največ pedofilije je znotraj družine, potem znotraj sorodstva, nato v šolstvu. Pedofilija znotraj Cerkve je na četrtem mestu. Glede na poročanje medijev bi sklepali, da je na prvem mestu.

Slovenski duhovniki, duhovni potomci čedermacev, so danes v izredno nehvaležnem položaju, tarča posmeha in stereotipnih obtožb.

Dejansko pa jim največ škode naredi peščica homoseksualno aktivnih duhovnikov, ki duhovniško suknjo zlorablja za dosego svojih užžitkov, časti in bogastva. Glavni vzrok za pedofilske zločine je ravno v tej združbi. Heteroseksualne pedofilije je namreč med tovrstnimi zločini razmeroma malo, le kaka petina. Tako pravi statistika. Štiri petine pedofilskih zločinov je homoseksualne narave. Čeprav je homoseksualcev v populaciji samo pet odstotkov. Pet odstotkov ljudi je tako krivo za 80 odstotkov zločinov.

Izločitev
Te duhovnike bi bilo treba čim prej izločiti, so prepričani duhovniki, s katerimi sem se pogovarjal. Še pomembnejši od kaznovanja pa so preventivni ukrepi. Gejevski lobi v Cerкви se bo sesul sam vase, ko v Cerкви ne bo imel več hrane: časti, oblasti in denarja. Klerikom gejevskega lobija se lahko čez noč odvzame vso moč, če se jih iz dobro plačanih služb premesti na slabše plačana mesta, kjer je veliko dela.

Slovenska Cerkev, tako laiki kot škofje, bi morali naše duhovnike bolj zaščititi. Predvsem tako, da bi brezkompromisno začeli boj proti homoseksualnemu lobiju.

Poletje, čas pohodov, kolesarjenja, odkrivanja naravnih lepot

Kolesarji iz Slovenije na poti treh svetišč (1)

Čeprav še vedno čakamo na pomlad, se je v teh dneh dejansko že začelo meteorološko poletje. Zaradi vremena, ki nas je pestilo še pred nekaj dnevi, si je težko predstavljati, da je to čas pohodov, kopanja, "vandranja" in kolesarjenja. Kljub temu sem bila vesela, ko so se oglasili prijatelji iz Solkana, ki so tudi zvesti bralci našega tednika in mojih zapisov v njem. Naznanili so mi, da gredo prvega junija s kolesi po poti treh svetišč. In bi se seveda, kot je že v navadi, ustavili pri nas, v Idrski dolini. Prav, sem vesela in že vem, da jim bom pripravila pester program. Za prijatelje je dobro le najboljše, pravi moj najljubši slovenski kantavtor Andrej Šifrer in tega svetega pravila se vedno držim. Nekateri, ki me bolje poznajo, tako na primer soseda, ki prihaja v našo vas vsako poletje iz Trevisa, pa vedo, da se organizaciji izletov in ogledov za znance in prijatelje posvečam največ zaradi sebe.

Ker mi je všeč. Ker imam pač toliko energije, da ne vem kam z njo, in nisem človek, ki bi sedel na kavču in opravljaj ob kavi. Pa tudi, ker imam ljudi rada in sem rada v družbi. No kakorkoli, napovedanega obiska sem vesela, v organizacijo potegnem še prijatelja, soseda, ki je za take stvari izredno sposoben, in lotiva se dela. Mož seveda nerga, ker z motorno kosilnico čistimo kar dolgo in močno zaraščeno stezo do Jazbine, prazgodovinske jame, ki se nahaja pod Seucem, vasjo, v kateri živim. Kljub temu ga s prijateljem ne poslušava, pomagati mora, počasi zbiramo podatke o najzanimivejših točkah ob poti, ki s Stare Gore pelje proti

Praprotnemu in seveda proti nižini. Pot do jame je polna robide. Pravzaprav sem bila tu le enkrat. Baj je tedaj, ko sem se preselila v Seuce, jama že izgubila svoj čar, kajti lastniki, menihi s Stare Gore, so dali

zaradi dolgov posekati gozd okoli nje. Namesto smrek je v nekaj mesecih okolico jame zarasla robida in svet je postal neprijazen in neprehoden. Nekoč, tako pripovedujejo sovaščani, so otroci, pa tudi odrasli radi zahajali k jami, najmlajši so se tam igrali, saj je

sodelovala pri izkopih. Jama je bila do druge polovice prejšnjega stoletja skrita svetu in poznana le krajanom. Arheološko zanimiva je postala šele leta 1977, ko so jamarji skupine Bertarelli med speleološkim raziskovanjem rovov našli tu ostanke, ki

pričajo o prisotnosti pračloveka. Nemudoma so o tem obvestili Tržaško univerzo, v letih 1981 in 1982 pa so tu potekala izkopavanja. Nanje nas spominjata dve vzporedni, še dobro vidni sondi. Arheologi so kopali do dveh metrov globoko, do četrte plasti, v kateri ni bilo več nobenih sledov človeške ali naravne dejavnosti. Tu so se potem ustavili. Izkop je nepopoln, saj je potekal le na dveh koncih jame. V dveh letih izkopavanj so našli

približno 180 primerkov kamnitega orodja, 2000 fragmentov keramičnih izdelkov ter premog. Ta sicer priča o prisotnosti človeka, ker pa ni urejenih, trajnih ognjišč, arheologi sklepajo, da se je pračlovek v jami zadrževal le

občasno. Jazbina je bila sicer za življenje zelo primerna. Svetla zaradi vhoda, ki gleda proti poldnevu, v bližini je bil studenec pitne vode, ki ni nikoli presahnil, nedaleč spodaj pa reka, primerna za ribolov. No, upajmo le, da steza, ki pelje do jame, v davnih časih, ko je sem zahajal pračlovek, ni bila tako zaraščena, kot je zdaj. Brez motornega orodja, ki smo ga uporabili mi, bi namreč praljudje težko vzdrževali pot do svojega bivališča. Po dolgem, kar napornem delu je bila pot do jame nared, z veseljem smo pred vhod obesili še informativni pano, ki ga je za priložnost pripravil prijatelj Rudi. In že je bilo popoldneva konec. Med delom smo srečali še živ dokaz, da krajan niso slučajno izbrali imena za tukajšnje jama, ki ji Italijani pravijo Grotta di Monte Brischis, v slovenskem, beneškem narečju pa Jazbina. Ko smo se z motornimi kosilnicami bližali vhodu, je namreč iz Jazbine priteknel... jazbec. Najverjetneje je imel tu svoje gnezdo, kar dokazuje, da se jazbeci vse do danes niso izneverili jami pod vasjo Seuce, kjer naj bi, vsaj tako nam zagotavljajo arheologi, prebivali že v prazgodovini.

/ dalje
Suzi Pertot

Foto Dušan Bitežnik

Skupno stališče SSO in SKGZ

Skrb vzbujajoča poseganja v zakonsko zaščito slovenske manjšine v FJK

Krovni organizaciji SSO in SKGZ z veliko zaskrbljenostjo spremljata predloge spreminjanja državne in deželne zakonodaje, ki štiti slovensko narodno skupnost v Italiji. Zakonski predlog za spremembo zaščitnega zakona 38/2001, ki ga je vložil poslanec Roberto Novelli in predvideva preštevovanje članov slovenske narodne skupnosti, je jasen poseg za oškodovanje Slovencev v FJK, in to v najhujšem delu manjšine: v Benečiji, Nediških in Terskih dolinah ter Režiji. Prav tako skrb vzbujajoč je predlog spremembe deželnega zaščitnega zakona 26/2007, ki ga predlaga deželna uprava in predvideva uvedbo posebnega registra za društva, ki delujejo za ovrednotenje jezikovnih različic na Videmskem. Novi register bi ustvaril nova trenja na območju videmske pokrajine, kjer se izvaja zaščitni zakon 38/2001, kar bi bilo slovenski narodni skupnosti v hudo škodo. Če deželna uprava želi pomagati zgoraj omenje-

nim društvom, lahko to naredi, vendar ne tako, da se sprevrtača deželni zaščitni zakon. Oba predloga vzbujata veliko zaskrbljenost, ker sta bila pripravljena brez posvetovanja s slovensko narodno skupnostjo v FJK. Za take pravne posege je ta korak obvezen, če je res, da živimo v državi, ki ima dolgo demokratično tradicijo in ima zaščito jezikovnih ter narodnih manjšin zapisano v republiški ustavi in deželnem statutu. Dodatno vprašanje o upravičenosti teh predlogov se pojavi, ko upoštevamo dejstvo, da je zaščitna zakonodaja v marsikaterem delu še vedno neizpolnjena in ostaja zgolj na papirju. Zakaj torej spreminjati zakon 38/2001, ko po 18 letih še ni videl izvedbe vseh svojih členov? V tem smislu SSO in SKGZ pričakujeta s strani deželne vlade izpolnitev obljub o srečanju z vladnim podtajnikom pri notranjem ministru Nicolo Moltenijem za ponoven sklic vladnega omizja in o

rešitvi vprašanja zastopanosti Slovencev v parlamentu, za kar so bile dane zelo jasne obljube. SSO in SKGZ sta še posebej zaskrbljeni, ker gre pri zgoraj omenjenih predlogih za uvajanje določil, ki bi prizadele sedanjo raven zaščite. Zmanjšanje kakovosti zaščite pa je zakonsko prepovedano tako v samem zaščitnem zakonu 38/2001 kot tudi v mednarodnih pogodbah, med drugim to jasno piše v členu 8 Osimskega sporazuma. Take negativne in nesprejemljive posledice bi prav gotovo prizadele dobre sosedske odnose med Italijo in Slovenijo, ki so še posebno pomembne za deželo FJK. V tem smislu obe krovni organizaciji pričakujeta, da bo Republika Slovenija odločno posegla v odnosu do italijanskih državnih in deželnih predstavnikov, zato da se oba predloga umakneta.

Ksenija Dobrila,
Predsednica SKGZ
Walter Bandelj,
Predsednik SSO

Zaskrbljenost SSO

Nedopusten predlog spremembe deželnega zaščitnega zakona

Svet slovenskih organizacij je zaskrbljen zaradi predloga spremembe deželnega zakona 26/2007, ki je vključen v osnutek deželnega zakona omnibus. Najbolj zaskrblja namera o uvedbi novega registra za društva, ki delujejo za ohranjanje jezikovnih različic v Režiji, Kanalski dolini ter v Nediških in Terskih dolinah. Razumljiv je namen, da bi lahko na tak način Dežela FJK namenjala sredstva za delovanje nepo-

sredno društvom in ne več preko javnih ustanov, kot je do zdaj urejal člen 22 v deželnem zakonu za Slovence 26/2007. Bolj nevaren pa je predlog, da se z novim členom 22-bis ustanovi poseben register, saj bi se lahko to prav tako uredilo, če bi se omenjena društva vpisala v že obstoječi register za slovenska društva. Zgrešeno bi bilo namreč, če bi v sklopu deželnega zakona, ki štiti Slovence v FJK, nastal register, ki ima namen

ustvariti posebno skupino društev, ki se želi distancirati od delovanja v slovenskem jeziku. Še bolj sporno bi bilo, če bi društva, vpisana v tak register, dobivala sredstva iz zaščitnega zakona 38/2001. Svet slovenskih organizacij pričakuje, da bo predlog spremembe deželnega zakona 26/2007 vključen v dnevni red prihodnje seje posvetovalne deželne komisije in da bo o tem poglobljena razprava.

Konec skavtskega leta SZSO – Gorica

Veselo druženje in ob mraku skupna sv. maša v siju sveč

V soboto, 1. junija, in v nedeljo, 2. junija, so člani Slovenske zamejske skavtske organizacije na poseben način končali skavtsko leto. Vsaka starostna veja je sobotno popoldne preživela po svoje: volčiči in volkuljice so se udeležili Iger brez meja, ki jih prireja SKD Hrast pri župnišču v Doberdolu, izvidniki in vodnice so postavili šotore na travniku v Brestovici, do koder so peš prišli tudi člani noviciata. Najstarejša veja, veja roverjev in popotnic, pa se je sprehodila po Brestovici in del popoldneva preživela pri cerkvi sv. Anastazije. Za večerjo so se zbrale vse tri veje skupaj v Brestovici in tako začele skupen program ob koncu skavtskega leta. Po večerji so se skavti in skavtinja udeležili sv. maše, ki jo je daroval g. Karel Bolčina. Dogodek je bil res poseben, saj se je maša darovala v mraku ob tabornem ognju, ki ga je ob spremljavi Večerne molitve prižgala bodoča odhodnica. Poleg tega so volčiči in volkuljice v ogenj stresli listke, na katere so pridno pisali svoja dobra dela, ki so jih opravljali med skavtskim letom. S tem plamenom so najmlajši člani

prižgali sveče, ki so jih iz koščkov voska izdelali sami in jih nato darovali na oltar. Sveti maši je sledil še običajni taborni ogenj s pesmimi in skeči. Nato so se vsi odpravili spat: volčiči in volkuljice v staro šolo, vsi ostali pa v šotore. Že navsezgodaj zjutraj so najmlajši člani SZSO iz Gorice z Akelo na čelu prebudili tiste, ki so spali v šotorih. Po jutranji telovadbi so si skavti in skavtinja privoščili zajtrk, ki jim je dal moč za zadnji del skupnega druženja, in sicer za veliko igro. Voditelji so člane razdelili v šest skupin, v katerih so bile zastopane vse veje.

Vsaka skupina se je podala na pot in iskala ovojnice z različnimi nalogami, vezanimi na spretnosti skavtstva in na SZSO. Na koncu so se skupine pomerile še v končnem boju s skalpiranjem, tradicionalno skavtsko igro. Za konec so skavti in skavtinja pospravili svoje stvari in si v zaključnem zboru s Pesmijo slovesa obljubili, da se bodo spet srečali. To se bo zgodilo prav kmalu, in sicer na poletnih taborih, ki jih vsi v skavtski družini nestrpnost pričakujejo. Srečanje ni bilo pomembno le zato, ker so se vsi člani SZSO iz Gorice zbrali in se zahvalili za nepozabne trenutke v

preteklem skavtskem letu, temveč tudi zato, ker sta volčič in vodnica obljubila vsak pred člani svoje veje in ker je klanovka prejela odhod ter se odločila, da bo nadaljevala svojo skavtsko pot v organizaciji.
Radodarna puma

ZCPZ GORICA Štandrež: tradicionalni junijski koncert cerkvenih pesmi

Nova notna zbirka darovanjskih pesmi

Pravi užitek za poslušalce je bil koncert cerkvenih pesmi, ki ga je v četrtek, 6. junija, v cerkvi sv. Andreja ap. v Štandrežu organiziralo Združenje cerkvenih pevskih zborov iz Gorice v sodelovanju z župnijo in Zvezo slovenske katoliške prosvete.

Glasbeni večer je s svojim pozdravom uvedla predsednica združenja Damijana Čevdek Jug, ki se je med drugim s hvaležnostjo spomnila

svoje predhodnice, pokojne prof. Lojzke Bratuž, "kulturne osebe, izobraženke, pedagoginje in glasbenice, ki je bila s srcem predana naši slovenski stvarnosti". Bila je tudi organistka in "duša cerkvene glasbe na Goriškem".

Letošnji koncert je bil posvečen novi notni zbirki darovanjskih pesmi, ki jo je izdalo ZCPZ. Gre za skladbe, ki sta jih na besedila g. Primoža Krečiča uglasbila domača glasbenika in skladatelja, Silvan Zavadlav in Patrick Quaggiato. O zbirki je spregovoril škof vikar za slovenske vernike v goriški nadškofiji, g. Karel Bolčina, sicer tudi strokovnjak za liturgijo in liturgično petje ter dragocen sodelavec ZCPZ. Obrazložil je, da so naši predniki tiskali pesmarice za uporabo pri bogoslužjih zaradi potrebe, da bi na primeren glasbeno-pevski način sodelovali pri bogoslužju. Z liturgično reformo sv. Pija X. so polagoma vstopali v bogoslužje narodnih jeziki, pojavila se je potreba po novih cerkvenih pesmih in "Slovinci nismo bili izjema". A zaradi skromne pozornosti do obreda darovanja se med bogoslužnimi teksti niso razvile darovanjske pesmi. Razvoj teh je po svoje spodbudila liturgična reforma Drugega vatikanskega cerkvene-

Silvan Zavadlav, dr. Primož Krečič in Patrick Quaggiato (foto dd)

ga zbora s ponovnim obujanjem starih evharističnih obredov. V prejšnjem stoletju so v Cerkvi na Slovenskem pisali take pesmi pesniki s. Elizabeta Kremžar, Gregor Mali, Filip Terčelj in drugi ter skladatelji Lojze Mav, Gregor Zafošnik, Franc Kimovec, Franc Gačnik, Matija Tomc, Jože Trošt in mnogi drugi, je dejal g. Bolčina. "Tem se danes pridružujejo tudi pesnik Primož Krečič, doktor teoloških znanosti in trenutno župnik koprskega stolnega oltarnega občestva, ter skladatelja Silvan Zavadlav in Patrick Quaggiato". Krečič ni le avtor teoloških in duhovnih razmišljanj, temveč že nekaj let izraža svojo vero v obliki verzov. Združenju cerkvenih pevskih zborov je posredoval kar nekaj pesmi z evharistično, meditativno in darovanjsko vsebino. Med njimi jih je ZCPZ izbralo pet ter jih zaupalo skladateljema. Primožu gre zahvala za to, je dejal župnik, da je z objavo tekstov obogatil duhovno knjižnico naših polic ter da si je izbral ritmično enostavno, verzično v rimi in oblikovno kitično obliko pesnikovanja poezij. Tako sta imela skladatelja olajšano delo, pevci pa jih bodo lažje osvojili. Skladatelj sta ubrala dve modri poti, je še dejal g. Karel: prva je ta, da sta melodije ustvarila tako,

da jih lahko poje vsaka pevška skupina: solistična, dvoglasna, moška, ženska in mešana. Noben cerkveni zbor se ne bo mogel izgovarjati, češ da je skladba pretežka. Kar šestim skladbam sta dala možnost prepevanja a cappella, kar "daje poetični besedi častno mesto, ki ji pripada". G. Bolčina je na koncu ustvarjalcem novega bogoslužnega priročnika izrazil vso pohvalo in zahvalo ter spodbudo, naj še in še bogatijo slovensko bogoslužje glasbo.

Nekaj pesmi iz zbirke, pa tudi druge, so pod Kraljevimi oboki zapeli Cerkveni pevski zbor Jazbine-Plešivo (dir. Zdravko Klanjšček), MePZ Ciril Silič iz Vrtojbe (dir. Silvan Zavadlav), MePZ Mirko Špacapan iz Podgorje (dir. Peter Pirih), MoPZ Mirko Filej (dir. Zdravko Klanjšček), MePZ Lojze Bratuž (dir. David Bandelj), MePZ Štandrež (dir. Zulejka Devetak) in MePZ F. B. Sedej iz Števerjana (dir. Patrick Quaggiato). Posebna "poslastica" je bil dodatek števerjanskih pevcev, Angelček v dirigentovi prireditvi. In poslušalci so lahko že kmalu razumeli, da se bo marsikatera pesem kmalu "prijela"; pa tudi to, da imamo v naši sredi izjemno kakovostne ustvarjalce. / DD

(več fotografij na www.noviglas.eu)

PEVMA OŠ Abram: odprtje razstave in predstavitev brošure

"Naše sanje, naše želje v sliki in besedi"

Pravi vaški praznik, prežet z ustvarjalno vredino in optimizmom, je preraslo v nedeljo, 9. junija, na lepo urejenem dvorišču kulturno-športnega centra v Pevmi odprtje razstave likovnih del otrok osnovne šole Josip Abram, povezano s predstavitvijo brošure "Naše sanje, naše želje v sliki in besedi". Gre za podvig krajevne šole, vezan na projekt "Zastavimo skupne moči za skupne cilje" v spomin na dr. Mirka Špacapana, ki ga v sodelovanju z več partnerji koor-

foto dd

ordinira Krožek Anton Gregorčič, financira pa Dežela FJK na osnovi zaščitnega zakona 38 iz leta 2001. Kot je obrazložila Gaia Cibini, mlada povezovalka nedeljske prireditve, so učenci in učence v šolskem letu 2017/2018 pod mentorstvom učiteljev zazrli pogled v prihodnost ter z risbicami in besedili izrazili svoje sanje in želje o šoli, turizmu, športnih dejavnostih, objektih za večnamenske potrebe, o bližnjem Sabotinu, Parku miru in reki Soči, turističnih kmetijah itd. ter konkretno predlagali, kako bi oni sami izboljšali in olepšali bližnjo okolico, kaj manjka naši skupnosti in ozemlju, na katerem živimo. Pod vodstvom učiteljice Marte Ferletič so otroci zapeli več pesmic in tudi zaplesali. Pred navdušenim občinstvom so prebrali svoje domiselne zapise, sanje in želje, depojene z igrivo in bujno domišljijo, pa tudi s tankočutnostjo, ki govori o iskreni navezanosti na učitelje, šolo, domači kraj, skupnost, čudovito naravo,

zdravo okolje, tradicije in navede. Lepo je videti, kako so radovedni, vedoželjni, podjetni in občutljivi tudi za potrebe ostarelih vaščanov, pa tudi to, kako sanjajo svojo prihodnost v prijaznem okolju na domači zemlji. Krožek Anton Gregorčič je ponosen, da lahko pomaga pri takih pobudah, je v svojem pozdravu dejal predsednik krožka Bernard Spazzapan. O svojem bratu Mirku, ki je umrl pred 12 leti in nekaj časa tudi živel v Pevmi, je dejal, da si je kot deželni predstavnik Slovenske skupnosti veliko prizadeval tudi za te kraje, za različne posege po plazovih in vaško kulturno središče. "Prireditvev njemu v spomin je najlepši način, kako se mu lahko oddolži krajevna skupnost". Gaia Cibini je o Mirku Špacapanu povedala, da je bil neutrujen vsestranski kulturni, glasbeni in politični delavec, ki se je v celoti predajal za dobro skupnosti ter pustil svoj pečat tudi na območju Pevme, Štmavra in Oslavja. Predsednik

(več fotografij na www.noviglas.eu)

Z 10. strani

Kako mediji ...

Kocbeka niso zaprli, ker je dal izjavo njemu v prid svetovno znani pisatelj, Nobelov nagradenec Heinrich Böll in so se ustrašili mnenja tujine. Zato pa so aretirali dva odlična razumnika, Kocbekova prijatelja, in sicer novinarja Viktorja Blažiča in sodnika Franca Miklavčiča. To so storili na podlagi osebnega dnevnika, najdenega med preiskavo na domu Blažiča in na podlagi člankov v Zalivu, podpisanih s psevdonimom. Pahor se je z vsemi sredstvi, kar jih je imel na razpolago, zavzemal zanj, a zaman. Skratka, predavatelj Omerza je zelo nazorno z dokumentacijo dokazal, kako so mediji lahko učinkoviti v ustvarjanju javnega mnenja. Nazornemu predavanju je sledila bogata debata. Mnogi poslušalci v Peterlinovi dvorani so namreč dogodke, omenjene v predavanju, doživljali v živo; v času enoumja in preganjanja drugače mislečih so se postavili v bran tistih disidentov, ki so najbolj trpeli v Sloveniji (ob Kocbekovi 70-letnici so mu v ul. Donizetti posvetili praznovanje; v medijih so se zavzemali za preganjanje; Kocbek je nastopal v Dragi itd.). V časih partijske in udbovske kontrole (Omerza je ponovno omenil, da so se

pripadniki Udbe v Trstu sproščeno počutili "kot doma") so prispevali npr. s podpisom v podporo izdaji Kocbekovega intervjua, čeprav so vedeli, kakšne bodo posledice. Te posledice so tudi doživeli, npr. zasliševanje s strani Udbe ob prehodu meje ali "medijski uboj" – diskreditacijo preko tistih medijev, ki so bili v tesni povezavi s takratnim režimom. Na zastavljena vprašanja je gost odgovoril tudi tako, da je pomenil termine, ki jih je uporabil med predavanjem, kar je pomembno ne samo s praktičnega vidika, ampak zaradi razjasnitve globljih pomenov, kar nam pomaga pri razumevanju naše zgodovine. Prvi termin se nanaša na Udbo: kot je povedal predavatelj, bi bil točen termin "tajna politična policija". Zanj je namreč značilno to, da je v tesni povezavi in odvisna od edine vladajoče stranke. Druga definicija se nanaša na termin "diktatura", ki ga nekateri še vedno nečesto uporabljati v zvezi z vladavo v nekdanji Jugoslaviji. In vendar so za diktaturo značilne prav vse v predavanju navedene lastnosti, od preganjanja disidentov do netolerantnosti vsake najmanjše razlike z uradno ideologijo, ali ocenjevanje

umetniških del skozi naočnike edinih dovoljenih idej ali to, da so mediji v službi vladajočega enostranskega sistema. Do izraza pa je prišlo tudi mnenje, da je obhajanje nekaterih obletnic zelo pomembno za razčiščevanje preteklosti. Tako se šele od leta 1990 spominjajo obletnice pomorjenih padalcev (prvo proslavo je organizirala stranka Slovenska skupnost). V drugih primerih gre pri proslavah za potvarjanje zgodovine; najbolj značilen primer je obhajanje jugoslovanske ustanovitve teritorialne obrambe kot začetka osamosvojitve; znano je namreč, da so prvo teritorialno obrambo ustanovili v Jugoslaviji v strahu pred napadom Sovjetske zveze in da je bila takrat kaznovana od oblasti vsaka misel na samostojno Slovenijo. Prav tako je bila močno problematična nedavna proslava ob 78-letnici prvega spopada z okupatorjem, ko so Italijani obkolili tri tigrovcе (Zelena, Kravanjo in Majnika): nihče od govornikov na proslavi ni omenil, kar je danes po mnogih letih molka dokazano, da je fante prijavil karabinerjem predstavnik komunistične partije, Filip Tekavec. Splošno mnenje je skratka bilo, da so taka in podobna srečanja, kjer ima javnost možnost, da razčiščuje teme iz naše bližnje preteklosti, izredno dobrodošla in potrebna.

S 1. STRANI Mlada Noa se je odrekla življenju

"Poraz za vse"

Sledilce na družbenih omrežjih je prosila, naj je ne skušajo pregovoriti, saj "ljubiti pomeni pustiti svobodo"... V upanju, da bi premagala travmo in bi krhkim vrstnikom pomagala se boriti za življenje, je lani tudi napisala avtobiografijo. V njej je med drugim potožila, da na Nizozemskem ni specializiranih struktur, kjer bi najstnikom pomagali v podobnih primerih.

Noa je prosila za evtanazijo, a ji je niso podelili. Sicer pa je Nizozemska ena redkih držav na svetu, ki vse od leta 2001 dopuščajo evtanazijo tudi mladim, ki trpijo na duši ali telesu, že po 12. letu starosti, če zdravnik potrdi, da je pacientovo trpljenje neznosno in brezizhodno. Leta 2017 je evtanazijo na Holandskem doseglo več kot 6.500 oseb, to je nekaj nad 4 % smrti.

Saj ni važno, ali je šlo za "klasično" evtanazijo ali asistiran samomor: dejstvo je, da je 17-

letno dekle hotelo umreti in je to tudi storilo s pomočjo zdravnikov in s privoljenjem staršev. Gre za žalostno, zelo žalostno zgodbo, ki nas ne more pustiti brezbrinih. Med drugim je živ dokaz tega, kako zlo ne more povzročiti drugega kot zlo! Dokaz, kako nasilje lahko za vedno uniči dušo mlade osebe. Naša družba je podla: namesto da bi naredila vse, kar je v njeni moči, da bi dekletu povrnila upanje, je ugodila njeni želji, da bi umrla, češ da res ni druge rešitve. Je smrt res najboljša zdravilo proti življenju?

Kot je dejal tudi papež Frančišek, sta evtanazija in asistiran samomor "poraz za vse". Seveda, trpljenje nas lahko stre. Lahko pa nas tudi utrdi. Odvisno je od tega, s kolikšno močjo se kdo spopade z njim oz. ali ima ob sebi koga, ki mu pomaga živeti, gledati naprej, najti novo smer, če že ne smisel. "Klicani smo, da nikdar ne zapustimo tistih, ki trpijo", je še dejal papež, "da se ne vda-

mo, temveč da zanje poskrbimo in jih imamo radi, da bi jim vrnili upanje".

Noa je ostala brez moči in upanja. Ni verjela, da bi prej ali slej lahko le premagala temo v sebi. To je poraz za vse nas. Kot je poraz za našo družbo, da je smrt vedno bolj zasebna izbira, ki jo lahko naredi tudi mladoletna oseba, potem ko jo je naznanila na Instagramu. Poraz je, da ni imela ob sebi nikogar, ki bi jo prepričal, da ljubi ni nujno vedno pustiti svobodo; nikogar, ki bi ji onemogočil, da zdrсне v svet, v katerem ni ne upanja ne človeške solidarnosti. Poraz je, da je konec koncev sama naredila svojo izbiro in da je ves svet to pasivno zrl. Poraz je tudi to, da smo zbegani zaradi smrti 17-letnega dekleta, medtem ko lažje sprejemamo "sladko smrt" osebe "s posebnimi potrebami" ali starejše osebe v depresiji zaradi neozdravljive bolezni. Saj gre vedno za željo po smrti. Vedno gre za prepričanje, da obstajajo življenja, ki niso vredna, da bi jih živeli. To je danes "poraz za vse": verjeti, da obstaja življenje, ki ni vredno, da bi ga živeli.